

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему СОЦІО-КУЛЬТУРНИЙ ПОРТРЕТ ДІАЛЕКТОНОСІВ,
ВЕРБАЛІЗОВАНИЙ ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИМИ ОДИНИЦЯМИ
ДІАЛЕКТУ БРАММІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0359-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Циб Юлія Сергіївна

Керівник к. ф. н., доц. Лужаниця О. І.

Рецензент к. ф. н., доц. Голуб Ю. І.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

англійської філології

« » 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ЦИБ ЮЛІЇ СЕРГІЇВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Соціо-культурний портрет діалектоносіїв, вербалізований лексико-фразеологічними одиницями діалекту Браммі»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Лужаниця Олена Іванівна, к. ф. н., доц.

затверджені наказом ЗНУ від «23» квітня 2020 року № 483-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 1 грудня 2020

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) теоретичні засади дослідження діалектології у культурологічному аспекті; діалектний словник К. Чінн та С. Торн “Proper Brummie: A Dictionary of Birmingham Words and Phrases”

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) дати визначення поняттям «ідентичність», «регіональна ідентичність», висвітлити зв'язок мови та ідентичності та оцінити значення національно-культурного компоненту; 2) виявити структурні та лексико-семантичні особливості діалекту Браммі; 3) виявити особливості соціального портрету

діалектоносія вербалізованого лексико-фразеологічними одиницями
діалекту
Браммі

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Лужаниця О.І., к. ф. н., доц.	05.05.2020	05.05.2020
Розділ 1	Лужаниця О.І., к. ф. н., доц.	02.09.2020	02.09.2020
Розділ 2	Лужаниця О.І., к. ф. н., доц.	20.10.2020	20.10.2020
Висновки	Лужаниця О.І., к. ф. н., доц.	18.11.2020	18.11.2020

6. Дата видачі завдання 05.05.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Вивчення літературних джерел та складання плану роботи	травень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2020	виконано
3.	Написання вступу	липень 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2020	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

Ю.С. Циб

(ініціали та прізвище)

О.І. Лужаниця

(ініціали та прізвище)

В. А. Бережний

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 62 стор., 72 джерела.

Об'єкт дослідження: лексичні та фразеологічні одиниці бірмінгемського діалекту англійської мови.

Мета роботи: виявлення особливостей соціального портрету діалектоносія вербалізованого лексико-фразеологічними одиницями діалекту Браммі.

Теоретико-методологічні засади: дослідження лінгвістичних особливостей діалектів (Маковский М. М., Бродович О. И., Trudgill P. та ін.) та проблеми співвідношення мови і культури (Комлев Н. Г., Верещагин Е. М., Бельчиков Ю. А. та ін.).

Отримані результати: Лексичні одиниці діалектів вербалізують соціокультурну інформацію: розмаїття мовних контактів та унікальність світосприйняття діалектоносіїв. Внутрішня форма слова, а саме семантика, її розмаїття несе в собі цінну культурологічну інформацію; вживання самих слів виконує важливу функцію самоідентифікації. Від ідентичності залежить збереження та підтримка традиційних цінностей і налагодження діалогу між різними культурами, який спирається на визнання і більш повне сприйняття культурного різноманіття.

Особливості зовнішніх та внутрішніх змін вплинули на соціокультурний портрет носіїв діалекту Браммі, як в кількісному, так і в якісному аспектах.

Ключові слова: ідентичність, регіональна ідентичність, діалект, соціокультурний портрет діалектоносія, діалект Браммі

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ДІАЛЕКТУ БРАММІ	7
1.1 Національно-культурний компонент значення лексичних одиниць.....	7
1.2 Регіональна ідентичність та культура.....	15
1.3 Діалекти Англії у культурологічному аспекті	19
1.3.1 Сутність та типологія англійських діалектів	19
1.3.2 Особливості розвитку лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі.....	23
1.4 Діалектна лексика як джерело відображення соціо-регіональної ідентичності.....	26
1.5 Методи вивчення соціального портрету сучасного діалектоносія	30
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПОРТРЕТУ НОСІЯ ДІАЛЕКТУ БРАММІ	33
2.1 Структурно-морфологічні особливості лексики і фразеології діалекту Браммі.....	33
2.2 Лексико-семантичні особливості діалекту Браммі.....	43
2.3 Системні зв'язки лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі.....	55
2.3.1 Лексична полісемія та моносемія.....	55
2.3.2 Синоніми.....	57
2.3.3 Антоніми.....	58
2.4 Особливості мовного портрету носія діалекту Браммі.....	59
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Діалектологія має давню історію вивчення в лінгвістиці [Trudgill 2000] і понині відзначається особливою зацікавленістю у дослідженні питань, пов'язаних із проблемами формування та функціонування лексичних територіально маркованих одиниць. Як свідчать результати численних наукових досліджень, у межах даної проблематики вагомими є питання опису лінгвістичних особливостей діалектів, їх відмінність від інших та стандартної мови [Hughes 1997; Trudgill 2000], генези діалектів як об'єктів контактних ситуацій [Vaugh 1963; Лужаниця 1999], процесу становлення літературної мови, взаємодії літературної мови з діалектами [Бродович 1988; Ярцева 1985; Бруннер 1955; Смирницький 1965], аспекти кореляції діалектних і соціальних показників, і особливості їх функціонування в цілому [Маковский 1980; Лужаниця 1999]. Останні роки зростає інтерес до культурологічного напрямку вивчення англійських діалектів, досліджень проблем взаємодії мови та регіональної культури, синергетичних механізмів збалансування мовної системи в умовах диглосії та престижності літературної мови.

Місцеві і зарубіжні науковці зійшлися на тому, що діалект є одним із самодостатніх варіантів національної мови; його генезис має вагомий вплив на розвиток літературної мови; крім того, несе культурологічну інформацію, яка відображає соціальний портрет діалектоносія, вербалізує регіональну ідентичність мовців.

Діалекти західної Англії, зокрема діалект Браммі, також залишаються маловивченими. Більш описаним є лексичний, фонетичний та граматичний рівні діалекту Браммі. Тем ні менш, аспекти кореляції мовних та культурологічних чинників потребують більш детального дослідження.

Актуальність роботи зумовлена значущістю проблем, що стосуються співвідношенням мови і культури, антропоцентричності мови як такої.

Географічна та соціальна варіативність англійської мови, еволюція регіональних культур в середині англословних етносів зумовили своєрідність мовних і мисленнєвих процесів регіонально-обумовлених культур, віддзеркалених у діалектній лексиці, яка вербалізує культурно та соціально вагомі для регіонів поняття та реалії буття.

Метою дослідження є особливості соціального портрету діалектоносія вербалізованого лексико-фразеологічними одиницями діалекту Браммі.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких основних **завдань**:

1) систематизувати традиційні та новітні погляди дослідників у галузі діалектології;

2) дати визначення поняттям «ідентичність», «регіональна ідентичність», висвітлити зв'язок мови та ідентичності та оцінити значення національно-культурного компоненту у виявленні соціо-культурного портрету носія діалекту;

3) виявити культурологічні особливості розвитку лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі;

4) проаналізувати структурні та лексико-семантичні особливості діалекту Браммі;

5) виявити особливості соціального портрету діалектоносія вербалізованого лексико-фразеологічними одиницями діалекту Браммі.

Об'єктом дослідження є лексичні та фразеологічні одиниці бірмінгенського діалекту англійської мови.

Предметом дослідження дипломної роботи є культурологічна семантика лексичних та фразеологічних одиниць діалекту Браммі.

Матеріалом для дослідження стали 300 лексичних та фразеологічних одиниць зі словника К. Чінна та С. Торна "Proper Brummie: A Dictionary of Birmingham Words and Phrases" [Chinn, Thorne 2001].

У дослідженні застосовано комплекс **методів**: метод суцільної вибірки та описовий метод, структурно-семантичний метод та компонентний (семний) аналіз, метод аналізу словникових дефініцій, контекстологічний

аналіз (для розкриття контекстуальної оцінки); елементи культурологічного аналізу, квантитативний (кількісний) аналіз, метод узагальнення та опису.

Наукова новизна: вперше здійснено комплексний аналіз лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі у співвідношенні з регіональною культурою та зроблена спроба описати соціокультурний портрет носія діалекту Браммі.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що вона поглиблює уявлення стосовно особливостей діалектів Англії та регіональної картини світу, вербалізованої лексичними та фразеологічними засобами діалекту; розкриває культурний потенціал регіонального узусу. Робота є певним внеском у розвиток концепцій діалектології, генези територіально детермінованих варіантів мов; стимулює подальший розвиток таких галузей, як діалектологія, регіоналістика, лінгвокультурологія, етнолінгвістика.

Практичне значення дослідження визначається можливостями використання його результатів під час проведення лекційних та семінарських занять з історії англійської мови, лексикології, англійської діалектології, або ж загального мовознавства.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про наукову роботу, обґрунтування актуальності дослідження, вмотивовано тему, визначення об'єкту, предмету, методів наукової праці, висвітлення мети і головних завдань, а також розкрито структуру наукової роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про національно-культурний компонент у значенні лексичних одиниць, розглядається питання регіональної ідентичності, особлива увага приділяється соціальним та територіальним діалектам Англії.

Другий розділ містить аналіз лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі за структурним, частиномовним та семантичним критеріями у

культурологічному аспекті, зроблено спробу створення соціального портрету діалектоносія бірменгенського діалекту.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальний обсяг сторінок – 62, кількість використаних джерел – 72.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО- ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ДІАЛЕКТУ БРАММІ

1.1 Національно-культурний компонент значення лексичних одиниць

Культурне різноманіття деякі сприймають як джерело розвитку і свободи, інші – як загрозу розколу в суспільстві і прямий шлях до втрати національної культури і домінування бездуховної універсалізації [Дзякович 2010, с. 46.] Тому, питання національно-культурної ідентичності посідає важливе місце в сучасних дослідженнях. Процесами її формування займаються як місцеві, так і зарубіжні вчені (С. Роккан, М. Рябчук, Л. Нагорна, Г. Зеленько, Є. Кіш, І. Коваль, І. Кресіна, І. Курас, І. Прізел, М. Шульга, Р. Шпорлюк, Т. Кузьо та інші).

Одним із найактуальніших питань є питання взаємовідношення мови та культури, яке зацікавлює лінгвістів багатоплановістю дослідження. Певною мірою мова формулюється культурою, але ще досі не визначили ступінь впливу культури. Однак незмінним фактором, який формує її, є система цінностей і переконань, норм і форм поведінки певної територіальної спільноти, через яку вона сприймає політичну, соціальну і економічну ситуацію. Крім того, ідентичність конструюється на основі спільної релігії, мови, історичної спадщини, традицій, символів. Твердження, що культура впливає на спосіб використання мови є беззаперечним, адже мова є вербальним її вираженням.

Носії мови можуть без перешкод зіставити національно-культурний компонент слова в тексті з соціально-історичними подіями, існуючими стереотипами, характеристиками всіх прошарків суспільства та іншими реаліями. Даний компонент може містити в собі інтелектуальний і емоційний

зміст та оцінку, які ми можемо простежити в певному контексті чи роз'ясненні до нього.

Інтерес до вивчення лексики, що описує побут певного народу, відображає його ментальність, характеризує особливості життя, посилюється у сучасній лінгвістичній науці. Протягом тривалого часу різноманітні дисципліни, такі як соціолінгвістика, психолінгвістика, лінгвокраїнознавство, лінгвокультурологія, досліджують питання національно-культурного компонента в семантиці лексичних одиниць. Оскільки цим питанням займалася велика кількість дослідників з різних галузей, тому не існує єдиного терміну для позначення цього явища.

У мовознавстві національно-специфічну лексику розглядають під різним кутом зору: з'ясовується вплив національно-культурного компонента на конотацію слова, визначається естетична функція національно-культурного компонента семантики слова, з'ясовуються особливості об'єктивізації культурних явищ у мові та особливості перекладу їх на іншу мову [Бондар 2014, с. 119]. Це не є дивним, оскільки, з одного боку, мова постійно виконує одну із найважливіших функцій – кумулятивну, що виражається в її здатності вбирати, накопичувати та зберігати інформацію про навколишній, духовний і матеріальний світ, історію, культуру, досвід народу, тому вона виступає в якості відображення національної культури. З іншого, – людина не може існувати поза культурою, бо є її частиною, яка протягом всього свого життя проходить довгий шлях розвитку, в процесі якого отримує та передає цінний досвід поколінь, включаючи спосіб мислення, національні традиції, культурну та побутову інформацію.

Термін національно-культурний компонент уперше у науковий обіг ввів М. Г. Комлев. Дослідник відзначав, що «залежність семантики мови від культурного середовища індивідуума» виражена в культурному компоненті слів [Комлев 2006, с. 117]. Тим не менш, як вже було зазначено, у мовознавчій науці не має чіткості та однозначності не лише у визначенні

змісту поняття «національно-культурний компонент», але і в науковому обґрунтуванні подібних термінів.

Наприклад, В. Гумбольдт відносить національно-культурний компонент до внутрішньої форми мови, В. М. Телія говорить про культурну конотацію, а згідно з гіпотезою лінгвістичної відносності Е. Сепіра і Б. Уорфа національно-культурний компонент стосується своєрідної систематизації світу за допомогою мовних засобів, в свою чергу психолінгвісти Н. В. Уфимцева, Ю. О. Сорокін вбачали в ньому спосіб демонстрації психіки певних народів. К. Б. Бабурина та В. І. Кодухов називають дане явище історико-культурним аспектом [Бабурина 1997, с. 48–52.], а Г. С. Голева – лінгвосоціокультурологічним [Голева 1997, с. 135–141].

В. В. Виноградов, вказуючи на можливість вивчення мови в національно-специфічному та загальнолюдському аспектах, зауважував, що навіть вільне, номінативне значення не може обмежитися лише позначенням цього поняття, а також буде включати відтінки національної творчості (національно-культурний компонент) [Виноградов 1977]. В свою чергу В. І. Карасик відзначає, що в таких значеннях проявляється різна ступінь семантичної глибини: від мінімальної (тієї, що зустрічається найчастіше) до найбільшої семантики слова (його культурно-історичного тла). Також він виділяє значну частину лексики, в якій національно-культурний компонент виражений слабо [Карасик 2004]. За М. Г. Комлевим національно-культурний компонент має невід’ємне значення в семантизації лексичних одиниць, тобто він буде присутнім в кожному слові, що висловлює щось окрім себе самого [Комлев 1966].

Багато лінгвістів (Є. М. Верещагін, Ю. А. Бельчиков, А. В. Волошина, О. Ю. Білозерова) розуміють національно-культурний компонент як елемент семантичної структури слова. Але навіть при цьому підході немає однозначності в розумінні природи цього компонента. Наприклад, у дисертаційному дослідженні П. А. Содомори етномовний компонент визначено як сукупність денотативних і конотативних сем, що в загальному

семантичному наповненні лексеми формують її національно-інформаційний пласт [Содомора 2004, с. 2].

Т. А. Космеди вважає, що в одних лексичних значеннях етнокультурний компонент лексичного значення слова може займати місце в денотативно-сигніфікативному значенні, а в інших – він визначається як прагматичний компонент, етносемантичний фон лексичного значення слова [Космеда 1997, с. 62]. Національно зумовлений соціально-історичний конотативний культурний компонент змістової структури слова був проаналізований Ю. А. Бельчиковим [Бельчиков 1988, с. 30]. На думку таких лінгвістів, як А. Вежбицька, Н. В. Любчук, Н. О. Данилюк, О. М. Семенов національно-культурний компонент є сукупністю «мікрокомпонентів» слова, що це слова, які є визначальними для духовної та матеріальної культури народу.

Причина того, що немає єдиної думки щодо визначення терміну національно-культурний компонент, пов'язана різним обсягом змісту самого поняття та різними точками зору дослідників та знань, покладених в основу їх концепцій. Кожен з вчених базував свої дослідження, опираючись на відомості з тих сфер лінгвістики, в яких працював сам, але найбільш поширеним є розуміння національно-культурного компоненту у широкому сенсі як способу збереження і втілення культурних цінностей (Б. А. Успенський, В. В. Колесов, Н. О. Купіна та інші).

Слово є не лише носієм, за допомогою якого передається інформація для задоволення комунікаційних потреб, але і здатне вміщувати в собі знання соціально-історичного, інтелектуального і експресивно-емоційного, оцінного і конкретно національного характеру. Така інформація і становить національно-культурний компонент структури слова.

Рівень наявності національно-культурного компоненту може допомогти виявити лексику, яка містить національно-культурний зміст та лексику, яка є нейтральною. Однак, якщо не саме слово по собі, то в зв'язках з іншими словами, воно є національно забарвленим, адже існує в певній

мовній системі та має постійний контакт з цією культурою, що ускладнює його поділ на нейтральне та національно-культурно забарвлене.

Конотація слів з національно-культурним компонентом може спиратися на асоціації, в корені яких лежать фактори, зумовлені традиціями, історією, реаліями та, які є властивими для мовців даної мови. Також вони можуть використовуватися в переносному значенні, що віддаляє їх від еквівалентів в інших мовах. Слова, зміст яких виступає в переносному чи метафоричному значенні, демонструють найвищий рівень національно-культурного компоненту в своїй семантиці.

Беззаперечним є той факт, що структура фразеологічної одиниці містить в собі національно-культурний компонент, який провокує виникнення асоціацій у жителів певної місцевості, пов'язаних з їх життєдіяльністю. Завдяки своїй експресивності фразеологізми відображають навколишню дійсність такою, якою її бачить індивід у власних, особливих умовах існування. Специфічний характер фразеологічних сполучень обумовлений не лише їх метафоричною основою, а й відображенням реалій, характерних лише даному народу, де відрізняться можуть лиш образи, які змінилися з плином часу.

Сучасні територіальні діалекти на думку лінгвістів, є також соціально-маркованими формами існування мови. П. Традгіл [Trudgill 2000], зокрема відносить їх до соціальних діалектів, які протиставлені стандартній мові на тій підставі, що перші використовуються нижчим прошарком суспільства, тоді як останні – вищим. Під час дослідження соціо-регіональної ідентичності фразеологізми з національно-культурним компонентом мають важливе значення, бо закріплюють в собі та передають колективні знання та досвід від покоління до покоління, а також висловлюють погляди й пріоритети соціуму.

Поява національно-культурного компоненту в значеннях слів пов'язана з явищами та подіями екстралінгвістичного характеру. В такий спосіб структура слова, формуючи свою семантику, відображає в собі особливості

культури, мислення, світогляду та ідеології певного народу. Створення самого значення проходить на трьох рівнях, де спочатку береться до уваги сам об'єкт реальної дійсності, потім реакція суспільства, а також на рівні мовної системи, де слова створюють нові зв'язки між собою. Тому вивчення національно-культурного компоненту значень слів стає майже неможливим без дослідження екстралінгвістичних факторів.

Про основні причини, що впливають на формування лексичного складу мови, зокрема фразеології, написано велику кількість робіт. На думку Дж. Лакоффа, в природній мові переважає звернення до візуального та інших видів чуттєвого досвіду людини [Лакофф 1981, с. 351]. М. Л. Ковшова вважає, що образи, що лежать в основі фразеологізмів, мають в більшості випадків національний характер завдяки впливу різних екстралінгвістичних чинників, пов'язаних з умовами існування і розвитку того чи іншого мовного співтовариства. До цих факторів, що впливає на формування фразеологічного фонду будь-якої мови, М. Л. Ковшова відносить «вірування, обряди, ритуали, уклад життя, постійні діяльні практики людини» [Ковшова, 2013, с. 147]. У внутрішній формі фразеологізму знаходять своє місце явища, дії, пов'язані з середовищем існування людини. Саме вони стають основою для виникнення ФО, при цьому вони «вже переосмислені в межах певної культури» [Ковшова 2013].

В кожній мові існує власна регіональна мовна картина світу, яка є «сукупністю уявлень народу про дійсність, зафіксованих в одиницях мови» [Стернин 2002, с. 12]. Ця картина містить в собі ті знання про навколишню дійсність, які сформувалися в суспільній свідомості в ході історичного розвитку народу, його когнітивної діяльності в певних географічних межах. Протягом всього періоду свого існування мова «фіксує культурний досвід» спільноти, яка на ньому говорить [Стернин 2002, с. 37]. Можна стверджувати, що колорит мовної картини світу завжди несе на собі відбиток того, що оточує певний етнос. Особливо це наочно демонструє лексичний склад будь-якої природної мови.

Говорячи про національну специфіку мовної картини світу, Т. О. Чубур не тільки розглядає особливості лексичного складу, відмінності у фразеології, а й звертає увагу на «асоціативні реакції» [Чубур 2008, с. 183]. На думку вченого, «слово – це не просто назва предмета або явища, це відображення реальності, пропущеної через свідомість людини і в результаті отримані специфічні риси, властиві даній національній суспільній свідомості» [Чубур 2008, с. 184]. У своїй книзі «Лінгвокультурологічний метод у фразеології: коди культури» М. Л. Ковшова показує, як «працює» мовна і культурна свідомість носія мови при сприйнятті фразеологізму. «Образ фразеологізму активізує сформовані в культурі уявлення, установки, асоціації, які входять в семантику мовного знака і на тлі яких здійснюється його сприйняття» [Лакофф 1981, с. 167]. Отже, можна зробити висновок, що існує ряд факторів, які впливають на формування лексичного складу природної мови. В результаті цього впливу в ньому з'явилися лексичні одиниці і стійкі словосполучення, які можуть стати джерелом для виникнення в національній свідомості деяких символів.

Серед таких передумов лінгвісти найчастіше виділяють історичні, культурні / мовні контакти та зв'язки, природно-кліматичні та географічні умови, низку культурно-освітніх та соціо-економічних чинників, мовну політику, тощо. В нашому дослідженні базовими причинами формування регіональної своєрідності є такі чинники:

- специфіка культурно-історичного розвитку народу, носія мови;
- геокліматичні умови проживання діалектоносіїв;
- спосіб життя мешканців даних територій і особливості їх типу господарювання;
- регіональні традиції і звичаї;
- вірування;
- психологія нації і менталітет народу.

Загальновідомо, що в початковому вигляді словосполучення багатьох фразеологічних одиниць, які називають звичайні дії, явища і стани в

результаті метафоричного вживання в іншій, нетиповій ситуації починають асоціюватися з абсолютно іншими поняттями. Також на появу ФО впливають зміни в суспільному та культурному житті населення. Тож формування і розвиток ФО тісно пов'язаний з історією народу та комплексом соціолінгвістичних факторів, які зумовлюють особливість мовної системи.

Питання виявлення національно-культурного компоненту також має важливе значення, адже проаналізувавши семантику слова ми можемо дізнатися чи є він окремим елементом, чи однією зі складових цілого значення. Виокремивши цей компонент ми отримаємо відомості про його джерело та функціонування в межах слова. Крім того, проведена таким чином ідентифікація національно-культурного компоненту могла б в подальшому мати перспективу лексикографічного плану. Встановлення відповідностей між компонентом і носієм сприяло б послідовному виділенню в словнику зон його локалізації та навпаки.

Мова була та залишається посередником між всіма процесами життєдіяльності людини. Вона тісно контактує з культурою і не може існувати поза нею, та навпаки. Ці два поняття є взаємопов'язаними, вони доповнюють один одного та демонструють досвід народу, який говорить цією мовою.

Сучасна людина не може існувати поза культурою, та навіть більше, людина і є частиною культури. Оскільки ізольоване існування індивіда за сьогоденних умов майже неможливе, то протягом всього свого життя він проходить довгий шлях розвитку, в процесі якого отримує та передає цінний досвід поколінь, включаючи спосіб мислення, національні традиції, культурну та побутову інформацію.

Таким чином, відображення бачення світу, фактів дійсності у мові має виражене національно-культурне забарвлення, адже мовні одиниці вербалізують значення, формуючи при цьому простір мови в залежності від національних особливостей. Ступінь цієї залежності досі не вдається визначити, достовірним є лише те, що мова являється вербальним

вираженням культури. Найширше національно-культурна ідентичність об'єктивізується на лексико-семантичному рівні [Верещагин 1990; Стернин 1984, с. 57–67]. Саме слова втілюють національно-специфічні риси матеріальної і духовної культури конкретної спільноти. В цьому компоненті виділяються узагальнені семи, такі як «етнічна приналежність», «локальність» і багато інших в залежності від тематичної групи лексики.

1.2 Регіональна ідентичність та культура

Ідентичність опиняється в центрі уваги соціокультурної реальності, що швидко змінюється, тим самим призводить до наукових дискусій навколо його змісту. Термін є багатозначним, він поєднує між собою в одну ланку такі три поняття, як особистість, суспільство та культура [Бадмаев 2002]. Кожне з цих явищ є водночас винятковим (кожна людина, або соціальна група, культура є особливою та має відмінні риси) та спільним (належність до більшої соціальної / територіальної групи та спільність соціокультурних особливостей). Тому, ідентичність, з одного боку, оліцтворює унікальність та єдність особистості, суспільства та культури.

До сучасних проблем належить пошук нової ідентичності як один з визначальних векторів соціокультурної динаміки сучасного суспільства, де слід швидше говорити про безперервні процеси самоідентифікації, в ході яких соціальний фактор пізнає себе, реконструюється і змінюється.

Справедливим є твердження про те, що велика частина досліджень присвячена особливостям відображення, формування, конструювання різних видів ідентичності: індивідуальної (особистої та соціальної) і колективної. Активно вивчаються регіональна (Г. О. Шушаріна [Шушаріна 2016, с. 76–80]), гендерна (І. В. Денисова, Л. А. Нефедова і інші [Азначеева 2012]), культурно-мовна (Д. Г. Демидова) етнічна та національна ідентичність

(Н. В. Мірзаханян, І. В. Курьянова, Є. В. Кузнецова) [Матузкова 2012, с. 90–97]. Крім того, існують окремі дослідження на тему професійної ідентичності [Каминская 2017, с. 50–53].

В той час як в українській лінгвістиці найбільш поширеною є етнічна та національна ідентичність, сучасні зарубіжні лінгвісти все частіше звертаються до так званої мультикультурної і багатомовної ідентичності, пов'язаної з активною імміграцією населення.

В літературознавстві спостерігається аналогічна ситуація. Наприклад, термін «авторська ідентичність» використовується для більш чіткого уявлення про творчу індивідуальність. Незважаючи на те, що її дослідження є типовим саме для літературознавства [Петрова 2014, с. 234–236], останні роботи вчених звернені до проблем національної та етнічної ідентичності. Це питання висвітлено в працях таких дослідників, як В. В. Меньяло [Меньяло 2016, с. 167–175], М. В. Серова, І. С. Кадочникова [Серова 2014], М. А. Дубовицька [Дубовицька 2016, с. 38–41], М. К. Попова [Попова 2001, с. 45–48]. Знайомство з роботами згаданих авторів дає уявлення про вираження ідентичності в різній місцевості. Також не можна не помітити, що літературознавцями досліджується переважно література ХХ століття.

В даний час зростає число досліджень, що стосуються проблеми регіональної ідентичності, цьому сприяє, зокрема, динамічний розвиток молодій міждисциплінарній науки – гуманітарної географії. Вона вивчає різні способи подання та інтерпретації земних просторів в людській діяльності, включаючи мисленнєву. Слід зазначити, що в рамках кожної з наукових дисциплін накопичено певний методологічний досвід і науково-інструментарний апарат дослідження «регіональної ідентичності». Тому дане поняття має полісемантичне значення і міждисциплінарний зміст.

В залежності від дослідницького інтересу вчених регіональна ідентичність розуміється як сукупність відносин, що припускає самоототожнення індивіда з конкретної регіональної спільністю, її історичними, культурними, етнічними, релігійними та іншими

особливостями [Андрейчук 2011, с. 51], як властивість, якість індивіда, є продуктом регіональної культури, в якій народилася або живе і працює людина [Андрейчук 2011, с. 51; Жаде 2006, с. 95–100].

У структурі регіональної ідентичності виділяють два основних компонента – когнітивний і аксіологічний [Жаде 2006, с. 98; Головна 2013, с. 42–43]. Когнітивну сферу становить комплексна система знань представника регіону про регіональну спільноту, геокультурні реалії регіону, його властивості та особливості [Жаде 2006, с. 98; Головна 2013, с. 42–43]. Аксіологічний компонент регіональної ідентичності включає в себе сукупність ціннісних орієнтацій конкретного регіонального співтовариства, які приймаються її членами і продукуються в концепт індивідуальної картини світу представників цієї спільноти [Жаде 2006, с. 98; Головна 2013, с. 42–43].

Термін «ідентичність» набуває загальний характер, так як є категорією соціального та міждисциплінарного знання в політиці, філософії, релігії, психології, лінгвістиці та багатьох інших сферах знань. Розширення сенсу ідентичності пов'язане з тим, що реальність, яка відображається цим поняттям, прийшла в рух, тобто змінюється.

Ідентичність, будучи відкритою системою і підпорядковуючи собі різні її види, має множинний характер. Багаторівнева ідентичність є окремим випадком множинної ідентичності, або безлічі ідентичностей, в якій виділяються етнічна, соціальна, професійна, гендерна, громадянська, конфесійна, майнова, расова [Губогло 2003, с. 29]. В свою чергу, регіональна ідентичність – це складний багатовимірний, багатогранний феномен, дослідження якого включає соціальні, соціально-філософські, психологічні, культурологічні, власне етнічні аспекти [Бадмаев 2002]. Як соціальний феномен вона характеризується динамічністю, причому цей розвиток є нелінійним та нерівномірним, він проходить через подолання криз ідентичності, може йти як у прогресивному, так і у регресивному напрямі.

Ідентичність, перш за все, необхідна для збереження та підтримки традиційних цінностей і налагодження діалогу між різними культурами, який залежить від визнання і більш повного сприйняття культурного різноманіття. Діалог між культурами і цивілізаціями має базуватися на «обміні порозуміннями», а не на «обміні непорозуміннями», які можуть призвести до конфлікту. У цих умовах актуалізується питання про форми або способи співіснування людей різних культур і традицій в глобалізованому світі.

Дослідники називають феномен ідентичності мовним, так як сприйняття людини визначається більшою мірою тим, що і як хтось говорить про себе самого або про когось іншого [Joseph 2004, p. 11–12.]. Ф. Коулмас підкреслює тісний зв'язок ідентичності з мовою: «Мова є найбільш чіткою і потужною системою символів, яка показує причетність до групи зовні і створює її всередині» [Coulmas 1985, p. 47]. Мова, яка є одним із визначальних маркерів відмінності одного народу від іншого, здебільшого становить ключову складову ідентичності. Феномен ідентичності викликає інтерес у лінгвістів, оскільки утворюється в процесі соціальної взаємодії і нерідко виражається, як за допомогою вербальних, так і невербальних засобів.

Мова – «засіб самовираження – репрезентації своєї ідентичності, створений самою людиною: за допомогою вибору, використання і вибіркового перетворення мовних засобів і методів» [Thim-Mabrey 2003, p. 3]. Інакше кажучи, на основі аналізу мовних засобів, а також тексту в цілому, можна зробити висновок про те, як виражається та чи інша ідентичність, і якими властивостями вона володіє. К. Тім-Мабрі вказує на види досліджуваної ідентичності в німецькій лінгвістиці: національну та культурно-мовну (W. Oppenrieder, M. Thurmair), регіональну ідентичність, що виражається у вигляді регіональних діалектів, а також у зв'язку з ще присутніми відмінностями на мовному рівні між східною і західною Німеччиною (R. Hinderling), гендерну (L. A. Nimmervoll), вікову (R. Fiehler) ідентичність. Крім цього, зустрічаються лінгвістичні праці, що аналізують

вузькі культурні групи, наприклад, дослідження мови та ідентичності хіп-хоп-сцени (J. Streeck).

Однак, незважаючи на важливу роль мови і публічної комунікації в формуванні та репрезентації ідентичності, вона, на думку деяких вчених, досить рідко стає об'єктом спеціального лінгвістичного дослідження [Азначеева 2012, с. 4–7]. На думку інших вчених, методи дослідження ідентичності в лінгвістиці ще не зовсім опрацьовані [Матузкова 2012, с. 90–97]. Варто також відзначити недостатню вивченість вченими сучасних зарубіжних робіт на тему ідентичності в філологічних науках, відсутність їх порівняння.

Таким чином, поняття «ідентичність» в даний час вважається найбільш загальним і універсальним поняттям, яке описує сукупність якісних і кількісних характеристик, пов'язаних зі специфікою будь-якого даного культурного чи географічного індивіда, тобто особистості, групи, територіальної спільності, території. Регіональна ідентичність зараз є предметом досліджень у філософії, історії, географії, культурології, регіональних політичних досліджень та інших гуманітарних науках. Кожна дисципліна має свій понятійний апарат і методологію, набір загальних термінів.

1.3 Діалекти Англії у культурологічному аспекті

1.3.1 Сутність та типологія англійських діалектів. Англійська мова поділяється на безліч діалектів. Тривіальним прикладом слугує британська та американська англійська, що розрізняються нормами орфографії, лексикою і навіть граматиною певною мірою. Але і на території самої Великобританії можна виявити різноманітні мовні діалекти.

Діалект – вихідна і найважливіша форма існування мови, засіб побутового спілкування. Він створює такий тип носія діалекту, який є першоосновою національної мовної особистості. Людина – суб'єкт соціокультурного життя, мовна ж особистість фіксує репрезентативний для даної культури тип особистості, тобто комплекс рис і мовних навичок, що виявляються у індивіда найчастіше. «У мовному матеріалі, успадкованому від старших поколінь, закладені у вигляді можливостей лінії мовної поведінки майбутніх поколінь, спадкоємців цього скарбу», – зазначав Л. В. Щерба [Щерба 1974, с. 136]. Саме в цьому плані становить інтерес вивчення діалекту як джерела самобутності його носіїв. Це не просто набір специфічних фраз, але і їх оригінальна вимова. Не існує чіткого кордону, де один діалект змінює інший, так як вони можуть проникати один в одного у вигляді окремих слів і виразів. Діалекти як такі зустрічаються лише далеко від великих міст.

В англійській мові діалекти формуються з багатьох причин. У Великобританії ніколи не існувало єдиного органу з контролю і розвитку мови, тому не склалося єдиної норми. Шотландська, валлійська, ірландська і інші мови сильно впливали на англійську, що теж сприяло виникненню діалектів.

Діалект це територіальна або соціальна різновид мови (варіанти мови, якими користується та чи інша соціальна спільність чи група людей). Традиційно під соціальними діалектами розуміють мову певної соціальної групи. Частіше за все у якості основних, основоположних соціальних факторів, які впливають на мову вживання називають професійними утвореннями. У праці «Загальне мовознавство. Форми існування мови» (відповідальний редактор Б. А. Серебренников) була викладена класифікація соціальних діалектів в залежності від їх природи, призначення, мовних ознак та умов функціонування. До основних соціальних груп він відносить:

1) власне професійні мови, точніше – лексичні системи, наприклад – риболовів, мисливців, гончарів, шевців, шахтарів і т.д.);

- 2) групові або корпоративні жаргони, (наприклад студентів, спортсменів, солдат і т. д);
- 3) жаргони (арго) некласифікованих;
- 4) умовні мови (арго) ремісників, мисливців, торговців та близьких їм соціальних груп [Общее языкознание 1970, с. 479].

У науковій та навчальній літературі діапазон понятійного наповнення терміну «соціальний діалект» дуже різноманітний.

Що стосується територіальних діалектів Англії, то треба зазначити, що це явище історичне, вони є результатом багатовікового розвитку. В ХІХ та ХХІ століттях існують як мінімум 2 їх хронологічних типа – діалекти національного та глобалізаційного періоду. Територіальна класифікація обох типів діалектів представляє серйозні труднощі, оскільки їх межі відрізняються великою нестабільністю, а мовний стандарт все більше й більше вторгається в область розповсюдження діалектної мови. Тем ні менш, простежується певна тенденція їх диференціації за адміністративно-територіальною ознакою на два види – ті, які функціонують міської та сільської місцевості.

До діалектів першого періоду відносять традиційний (сільський) діалект та міське койне.

Під першим розуміють самодостатню, природно складену регіональну систему вербальної комунікації, яку використовує за певними правилами значна група людей, що проживає на одній території, та є маркером групової соціо-територіальної ідентифікації населення в донаціональний період розвитку суспільства. Під міським койне розуміють генетично неоднорідний діалект, що сформувався в ході природного розвитку мови, передбачає спадкоємність мовних станів традиційних діалектів, є формою наддіалектного спілкування представників родинних етносів / племен, що виник в результаті спрощення мовної системи і злиття різнорідних елементів.

Одна з найбільш серйозних спроб територіальної класифікації традиційних діалектів була зроблена А. Еллісом. Хоча його типологія не

позбавлена недоліків, у цілому вона достатньо точно відображає діалектну карту Великобританії XIX сторіччя та була взята за основу багатьма діалектологами. Так, М. Маковський, спираючись на класифікацію А. Елліса, територіальні діалекти типологізує [Маковський 1980, с. 56]:

- *північні діалекти*, що підрозділяються на три підгрупи;
- *середні діалекти*, що поділяються на десять підгруп;
- *східні діалекти*, підрозділяються на п'ять підгруп;
- *західні діалекти*, підрозділяються на дві підгрупи;
- *південні діалекти*, поділяються на десять підгруп.

Сучасна англійська мова має велику кількість регіональних діалектів. Їх різноманітність у Великобританії значно більша, ніж в інших англомовних країнах. У Великобританії існують шотландський діалект, група північних, центральних (східно-центральної, західно-центральної), середніх, південних і південно-західних діалектів, які класифікуються наступним чином: *Cockney* – термін для ряду історичних діалектів районів і ремісничих цехів Лондона; *Scouse* – діалект жителів Ліверпуля; *Geordie* – діалект жителів Нортумберленда, зокрема, Ньюкасла; *East Anglia* (Східна Англія); *Birmingham* (*Brummy*, *Brummie*) (Браммі); *South Wales* (південний Уельс); *Edinburgh* (Едінбург) – також вважається діалектом мови *Lowland Scots*; *Belfast* (Белфаст) *Cornwall* (Корнуолл); *Cumberland* (Камберленд); *Central Cumberland* (Центральний Камберленд); *Devonshire* (Девоншир); *East Devonshire* (Східний Девоншир); *Dorset* (Дорсет); *Durham* (Дарем); *North Lancashire* (Північний Ланкашир); *Northumberland* (Нортумберленд).

Таким чином, англійська мова – це одна з найпоширеніших мов у світі. Нескладно здогадатися, що, в залежності від країни і континенту, англійська мова обростає особливостями, які виражаються не тільки в граматиці, але і у вимові.

1.3.2 Особливості розвитку лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі. Мовна специфіка діалектної мови Західного Мідленду на лексичному рівні перш за все проявляється в значній кількості регіонально маркованих, тобто що вживаються виключно або переважно на заході Англії діалектних слів і варіантів. Закріплення ареальної маркованості за тими чи іншими історично різночасними лексемами або їх варіантами є багатоаспектний процес, у багатьох випадках знаходить собі пояснення в екстралінгвістичних фактах.

Браммі є одним з цікавих діалектів англійської мови. Браммі (*Brummie* або *Brummy*) – неформальне прізвисько жителів англійського міста Бірмінгем, а також назва своєрідного акценту і діалекту англійської мови, якою вони говорять. Воно взагалі може застосовуватися по відношенню до всього, що якимось пов'язано з цим містом. Завдяки зростанню мобільності населення, характерні риси такої мови поширилися за межі традиційного для неї регіону. У напрямку є ряд піддіалектів, що стало причиною формування безлічі акцентів навіть в Бірмінгемі. Прикметник *brummie* використовується для позначення всього, що пов'язано з Бірмінгемом. Саме місто місцеві жителі називають “*Brum*”.

Жителі міста Бірмінгема говорять на даному діалекті, що є неофіційною назвою акценту, який використовується населенням даного міста. Сама назва «браммі» йде корінням в історію, коли предки сучасних жителів Бірмінгема, називали так своє місто.

Згідно з Тоддом і Еллісом [Todd, Ellis 1992], мідлендська група середньоанглійських діалектів, до якої також входить діалект Браммі, мала чітко визначені межі: на північ від Темзи, на південь від лінії від річок Хамбер до Лун, і з Пеннінами, що розділяють область на східні і західні Мідленди. Брук [Brook 1972, p. 68] стверджує, що середньоанглійський діалект Західного Мідленду був проміжним між Східно-Мідлендським і південно-західним діалектами, причому його південна частина найбільше нагадувала останні. У давньоанглійський період цей регіон був частиною

мерсійської діалектної області, але після Датських воєн він перейшов під Західносаксонське Королівство Уессекс і зберіг більш тісний зв'язок з Уессексом, ніж південний захід, навіть після об'єднання Англії. В результаті діалект Західного Мідленду нагадує Східний Мідленд з точки зору ранніх діалектних характеристик, а південно-західний – з точки зору більш пізніх.

Браммі – не єдиний акцент в графстві Уест-Мідлендс, але, тим не менш, термін «браммі» часто помилково вживається по відношенню і до інших акцентів регіону. Він сильно відрізняється від традиційного акценту сусіднього графства Блек-Кантрі, однак, сучасна мобільність населення трохи пом'якшила відмінності. Більш того, мобільність населення в останні роки призвела до того, що браммі поширився навіть в деякі частини муніципального району Соліхалл. Проте, велика частина графства все ще говорить зі своїм власним акцентом, який близький до сучасного *Received Pronunciation*. Навіть відомих людей, що не говорять з акцентом, часто називають «браммі» через наявність в їх мові окремих особливостей бірмінгемського діалекту.

У Бірмінгемі місцевий діалект, Браммі, відрізняється стрибкоподібною інтонацією, зі зміщеними акцентами, а також частим використанням закінчень *-ing*. Інтонація та закінчення *-ing* зробили діалект Браммі настільки швидко поширюваним, що його межі використання давно перестали бути чітко позначеними.

Зокрема вважається, що освічена людина використовує стандартний варіант англійської мови, якій є престижним. Використання нестандартної форми англійської мови є маркером приналежності людини до нижчого за рівнем соціального статусу. Таким чином, чим вище людина знаходиться на соціальної дробині, тим більше його мова наближена до еталону, тобто до літературної мови. Акцент і діалект Браммі, на думку самих британців, вважаються мовою робітничого класу і показують низький рівень освіти. Діалект Браммі відноситься до британського сленгу.

К. Чінн і С. Торн зазначають щодо розвитку Бірмінгему в Західному Мідленді: «Розпочавшись як якесь важливе місце у 1166 році, коли в ньому вперше з'явився ринок, це було місто, який був явно вбудований в його сільські райони. Протягом століть він привертав більшість жителів з навколишніх сіл» [Chinn, Thorne 2001, с. 14–19]. Вони наводять свідчення походження 700 осіб, які приїхали жити в Бірмінгем між 1686 і 1726 роками, в тому сенсі, що більше 90% прибули з не більше 20 миль від Бірмінгема; з них більше 200 мігрували з Йорікшира і стільки ж з Стаффордшира; майже 100 осіб прибули з Вустершира і близько 40 – з Шропшира. З решти близько 60 в сукупності прибули з Лестера, Чешира, Дербішира, Ланкашира і Міддлсекса, а ще 50 – з інших частин Великобританії. Бірмінгемська мова розвивалася з діалектів Північного Йорікшира, Південного Стаффордшира і Північно-Східного Вустершира – по суті, охоплюючи область діалектів Західної Мерсії (*ME*). У XIX столітті Бірмінгем залучав людей з далеких країн (включаючи Корнуолл, Уельс, Шотландію, Ірландію, Італію та єврейську межу розселення в царській Росії).

Під час промислової революції Бірмінгем перетворився на велике промислове місто, відокремлене від центру плато поясами відкритих земель, які забезпечували сировиною – залізом і вугіллям – важку промисловість міст. Бірмінгем забезпечував парламентаріїв зброєю і обладунками під час Громадянської війни в Англії (1642-1646), що ще більше зміцнило репутацію в галузі металообробки [Kortmann, Schneider 2004, с.135]. Цей період послужив утворенню нових лексичних одиниць, пов'язаних з галузями промисловості, шахтами, робочими матеріалами, графіками роботи, наприклад: *back-shift* – пізньообідня зміна; *bonksmen* – той, хто керує бізнесом вугільної копальни; *butty* – колега по роботі, товариш, помічник; чоловіки, які уклали контракт із власником шахти на вивезення вугілля з шахт; *moil* – тяжко працювати; *tuner* – працівник технічного обслуговування ткацького верстата.

Вважається, що в Бірмінгемі всі говорять з одним акцентом, але це є поширеним міфом, який не має під собою підстав.

При порівнянні акцентів Бірмінгема і Ковентрі, також виділяються суттєві відмінності, незважаючи на малу відстань між ними. Непідготовленій людині, однак, важко розрізнити ці два акценти на слух, також як і англійцям важко знайти відмінності між північноамериканськими, новозеландськими і австралійськими акцентами. Як і інші регіональні акценти англійської мови, браммі схожий з неофіційним стандартом вимови британської англійської мови.

Отже, діалект Браммі являє собою результат довгого історичного розвитку. Всі зміни в області її звукового, граматичного та лексичного складу відбувалися в силу внутрішніх законів її розвитку і зовнішніх впливів, обумовлених історією англійського народу.

1.4 Діалектна лексика як джерело відображення соціо-регіональної ідентичності

В останній час питання регіональної ідентичності набувають важливого значення. Окремі аспекти процесів її формування досліджуються в роботах вітчизняних та зарубіжних авторів С. Роккана, М. Рябчука, Л. Нагорної, А. Гуцала, Г. Зеленько, Є. Кіш, І. Ковалю, І. Кресіної, І. Кураса, І. Прізела, М. Шульги, Р. Шпорлюка, Т. Кузьо та інших.

Термін «регіональна ідентичність» містить 2 складові. Поняття «регіон» та саме «ідентичність». Регіон, маючи широкий зміст, використовується багатьма науками, можливо тому єдиного підходу до його визначення не існує. Вчені визнають, що мета, завдання і специфіка дослідження зумовлює формулювання дефініції, яке відштовхується від таких географічних критеріїв як фізичний простір, територія чи просторова система і є

проміжним чинником, який формує інші структурні змінні і їх значення. Регіон – це також територіальна громада, історично сформована на основі етнокультурної ідентичності людей, які заселили певний простір. Регіон існує і змінюється в результаті діяльності його жителів, пов'язаних соціальною структурою і різного роду інтересами (політичними, економічними, культурними).

У нашому дослідженні регіон визначається за культурними критеріями у відповідності до мови чи моделі соціальної комунікації або описується відповідно до почуття ідентичності [Сташук].

Серед розмаїття ідентичностей регіональна ідентичність є найменш дослідженим концептом. Однак незмінним фактором, який формує регіональну ідентичність, є система цінностей і переконань, норм і форм поведінки певної територіальної спільноти, через яку вона сприймає політичну, соціальну і економічну ситуацію. Крім того, ідентичність конструюється на основі спільної релігії, мови, історичної спадщини, традицій, символів.

На регіональному рівні локальна ідентичність вербалізується на самперед у діалектній лексиці.

Діалектна лексика – це слова, вживання яких властиво людям, що мешкають в певній місцевості. Діалект – це усна розмовно-побутова мова жителів певної місцевості. Діалектизм – слово, яке використовується в цьому різновиді мови. Видами діалектизмів є: фонетичні (слова, в яких відображаються фонетичні особливості діалекту), словотвірні (слова, в яких морфемна будова дуже близько стикається з літературною нормою, але має деякі видозміни при збереженні одного і того ж кореня), морфологічні (форми, що відрізняються від літературних), синтаксичні (форми, що відрізняються від літературних конструкцій), лексичні (власно лексичні, лексико-семантичні, етнографізм).

Діалектна лексика має багато спільних рис із словами літературної мови; системна організація лексики співпадає та розвивається майже у тому ж напрямку, що і лексичні одиниці етномови, або національної мови.

Так, лексика та словарний склад діалекту теж має синтагматичні та парадигматичні відношення, тобто діалектизми групуються за аналогією (синоніми, омоніми, тематичні групи, лексико-семантичні поля), протиставленням (антоніми), відношення загального до часткового (гіпоніми / гіпероніми), тощо [Кулинич 2015, с. 322].

У цілому, принцип зв'язків та польова організація лексики така сама як і в літературній мові [Тарасова 2016, с. 222].

Діалектна лексика формується за тим самими принципами, як и літературна мова не лише за морфологічним способом, але й семантико-морфологічним та семантико-синтаксичним.

Тем не менш, оскільки діалект є виокремленою соціо-регіональною мовною системою, його специфіка призводить до наявності своєрідності окремих ознак, а саме:

1) територіальна обмеженість, тобто функціонування в окремих регіонах країни, що знаходить відображення у лінгво-географічних картах та призводить до формування фонемо-графічних варіантів в різних діалектах, географічних синонімів, розширеної полісемії и, навіть, енантіосемії у межах єдиної національної мови;

2) соціальна обумовленість, а саме: поширення серед певної соціальної групи (нижчого слою суспільства) у повсякденному мовленні, що приводить до обмеження стильової диференціації мовних одиниць діалектів лише розмовним стилем, серед якого єдиним підвидом є сленг [Маковский 1980, с. 3–6];

3) стійкість та консерватизм системі, що проявляється в існуванні архаїчних форм, історизмів та усталеності мовних форм;

4) гнучкість та відкритість по відношенню до запозичень, що, з одного боку приводить до існування етимологічних дублетів, полісемії та

енантеосемії, з іншого, - до змішаної з генетичної точки зору мовної структури, при якій більша частина запозичена, або походить з тих самих джерел, що і загально-англійська, збігаючись з нею. Це призводить до того, що діалектна система є обмеженою, а її лексика співіснує з елементами літературної мови [Маковский 1980, с. 65];

5) фрагментарність парадигматичних відношень на тій підставі, що діалектизми, які закріплені у словниках, утворюють меншу кількість лексико-семантичних груп ніж літературна мова, а наповненість семантичних полів не виходить за межі діалектного узусу. Охопивши практично всі сфери культури і побуту, тим не менш, в одних тематичних групах діалектизмів менше, в інших більше. Пов'язано це, ймовірно, з тим, що найменування базових явищ (грошових одиниць, частин тіла людини, домашньої худоби, руд і мінералів) у всіх групах національної мови та її варіантів схожі та однакові. Відрізняються назви локальних реалій, що залежать від кліматичних умов, традицій, способу життя носіїв діалектів. Причина лексичної безеквівалентності в дещо іншому баченні світу різними культурними і етнічними спільнотами;

6) існування ареального виду зв'язку, що наводить своє вираження в існуванні географічних синонімів;

7) відсутність правил, але з наявністю певної нормативності у вигляді мовного узусу. Діалектна норма створюється традицією життя говору і сприймається як природна. Вона не є штучною і спеціально не підтримується кодифікованими документами (правописом, словниками, підручниками, посібниками, тощо), як це спостерігається в літературній мові. Зміни в діалектах історично безперервні і мовцями не контролюються;

8) функціонування переважно в усній формі і відносно обмеженою сферою вживання.

9) діалектна лексика, діалектизми є вербалізацією регіональної ідентичності кожного етносу чи нації, бо діалектизми відносяться до культуронімів, оскільки описують життєві реалії малої соціо-регіональної

групи в складі більшого етносу. В їх складі є як поліноніми, так і ідеокультуроніми. В класифікації Т.В. Жеребило [Жеребило 2010, с. 26] перші п'ять (фонетичні: аржаной замість житній, граматичні: золота семечка замість семечко, словотвірні: морква замість морковь, лексичні: чабак замість лещ, семантичні: чашка замість миска) належать до полінонімів, останній тип (етнографічні / етнографізми: понёва – вид спідниці) до ідеокультуронімів [Касьянова].

Таким чином, діалектна лексика відображає людський досвід осягнення природи, відносин, що складаються в суспільстві, власної психічної і розумової діяльності в узагальненому вигляді. Дійсність «проектується» в семантику природної мови, і отримана мовна картина світу відрізняється від світу дійсності інших спільнот етносу чи нації.

1.5 Методи вивчення соціального портрету сучасного діалектоносія

Антропоцентризм сучасної лінгвістики виявляється в тому, що «людина стає точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ, тому що вона залучена в цей аналіз, визначаючи його перспективні і кінцеві цілі» [Емельянов 2008, с. 212].

У дослідженнях, присвячених вивченню мовної особистості, як показує аналіз наукової літератури, частіше застосовується гіпотетико-дедуктивний підхід, при якому за основу беруться певні припущення, побудовані моделі, а потім перевіряється, наскільки вони відповідають спостережуваним фактам [Андросова 2010, с. 7].

Протилежний підхід – від конкретного носія мови до побудови певної моделі – характерний для досліджень, що ставлять у центр уваги мовну особистість з її індивідуальними мовними характеристиками. Саме другий підхід більш затребуваний при вивченні діалектної мовної особистості, яка

розуміється дослідниками як особистість діалектоносія «у сукупності соціальних і індивідуальних рис, відображених у створених нею текстах» [Аракин 2003, с. 10].

Для найбільш повного і точного опису мовної особистості (індивідуальної або колективної), як підкреслюють фахівці, потрібно в першу чергу реконструкція і аналіз її мовного портрета, у зв'язку з чим останнім часом у вітчизняному мовознавстві отримав розповсюдження метод мовного портретування, мета якого полягає у встановленні специфічних рис мовної особистості, яка втілена в мові [Коптелова 2000, с. 35]. Однак при всій увазі до індивідуальних особливостей мовлення суб'єкта вчені акцентують свій погляд на характеристиках, типових для тієї або іншої соціальної групи [Аракин 2001, с. 36].

Цей вид портретування передбачає «виявлення специфічних рис мовця на тлі соціолінгвістичних змінних». Прагнення дослідників виявити найбільш типові ознаки «людини мовця» з урахуванням її належності до певних соціально-вікових груп дозволяє в якості об'єкта мовного портретування обирати лінгвістичний ландшафт населеного пункту, області, регіону. У цьому випадку необхідний облік цілого ряду соціально-демографічних, соціально-культурних, соціолінгвістичних параметрів.

Використання методу матричної реконструкції дозволяє співвіднести реальні величини різного порядку з метою виявлення характеру їх співвідношення, а точніше – представленості одиниць у мовленні різних соціальних груп носіїв діалектів. Як реальні величини розглядаються фонетичні, граматичні, лексичні, словотворчі особливості, а також стать, вік, освіта, соціальний статус інформантів.

В цілому ж метод мовного портретування, як відзначають дослідники, характеризується достатньою варіативністю, оскільки залежно від сформульованих цілей і завдань можуть відрізнятися дослідницькі стратегії, змінюватися параметри і т.д. Таким чином, портретування може бути

визначено як «планомірний опис особливостей мовної особистості відповідно до поставлених дослідником завдань» [Аракин 2001, с. 39].

Підводячи підсумки, слід сказати, що сучасний етап розвитку діалектології повинен бути пов'язаний з вивченням індивідуальних і колективних мовних портретів реальних діалектних мовних особистостей.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПОРТРЕТУ НОСІЯ ДІАЛЕКТУ БРАММІ

2.1 Структурно-морфологічні особливості лексики і фразеології діалекту Браммі

Структурно-морфологічні особливості діалекту є важливими для дослідження мовного портрета. Адже для усестороннього і повного вивчення такого складного поняття, як мовна особистість носія діалекту необхідне застосування комплексного підходу, в тому числі й урахування психологічних і соціальних чинників, без яких важко пояснити соціокультурну реалізацію особистості. У свою чергу, багато методів дослідження ґрунтуються саме на частиномовному складі лексики, в нашому випадку – лексики, що входить до діалекту Браммі.

Було досліджено 300 одиниць діалектизмів. З них 216 одиниць (72 %) склали однокомпонентні діалектизми – лексеми; 84 одиниці (28 %) – словосполучення і фразеологізми.

Розглянемо спершу однокомпонентні діалектизми (в тому числі й композити).

Найчастотнішими виявилась група іменників. Іменники склали 190 одиниць, тобто 63,3 % від загальної кількості діалектизмів та 88 % від однокомпонентних одиниць.

У свою чергу, при дослідженні цієї групи лексем, були визначені слова, які при пов'язанні друг з другом створюють нові лексичні одиниці з новими значеннями (складні слова), зокрема: *back-shift* – пізньообідня зміна; *baiting-the-bear* – дитяча жорстка спортивна гра; *batch-cake* – маленький пиріг, виготовлений з надлишкового тіста після формовки партії хліба; *birds-*

in-the-bush – гра; *block-ornaments* – обрізки м'яса після розділки туши; *kench* – травмуватися або перевтомитися; *bob-a-lantern* – ріпа, освітлена свічкою і використовувана для створення примари на Хелловін; *boss-eyed* – косоокий; *bost-up* – бійка; *botch-job* – недбала робота; *cag-butcher* – м'ясник, який займається м'ясом низької якості; *chop-gos* – груба невічлива людина; *diggum-upper* – пограбувальник могил; *tea-kettle-broth* – хліб, залитий гарячою водою з додаванням масла, зелені, цибулю і солі; *walk-the-moon* – гра; *whole-foot-one* – гра. Також, ще зустрічалися такі типи словотворення однокомпонентних діалектизмів, а саме іменників, як конверсія та подвоєння з повторенням основи, зокрема: *inchy-pinchy* – різновид гри, *cuck-cucks* – дитячі солодощі; *yam-yam* – зневажлива назва для осіб із Західного Мідленда. Конверсія у словотворі діалекту зустрічається рідко. Прикладом цього типу може слугувати дієслово *ask* у значенні «оповіщати про майбутнє одруження», яке змінюється на іменник *askings* – оповіщення про шлюб.

Наступна за чисельністю група – прикметники, 16 одиниць, 5,3 % від загальної кількості діалектизмів та 7,4 % від однокомпонентних одиниць: *cute* – розумний; *jonnock* – чесний і справедливий; *keffle* – похмурий, чоловік; *noggin* – товстий, божевільний; *blotto* – п'яний; *market-peart* – напівп'яний; *dummill* – дурний. Група прикметників відноситься до афіксального типу словотвіру, який утворюється за допомогою префіксів або суфіксів. У діалекті Браммі найбільш поширеним є утворення та зміна слів шляхом додавання суфіксів:

1) суфікс *-ed*: іменник *patch* «дурень» за додаванням суфіксу *-ed* перетворюється на прикметник *patched* «нерозумний», «дурний»; іменник *kayli* «кристалики цукру» з суфіксом змінюється на прикметник *kayiled* «п'яний»; *blobmouthed* – балакучий;

2) суфікс *-ing*: *crostering* – хвастливий; *hommacking* – незграбний;

3) суфікс *-y*: іменник *barm* «дріжджі» з суфіксом змінюється на прикметник *barmy* «дурний»; *browsy* – рум'янолиций (про людину з червоним обличчям); *yamru* – божевільний;

4) суфікс *-ish: ablish* – компетентний, кваліфікований.

Таким чином, можна прослідкувати закономірність, яка вказує на те, що основна зміна при додаванні суфіксів приходить на іменники, які, в свою чергу, змінюються на прикметники. Також, є поодинокі випадки зміни дієслівних слів на прикметники за допомогою суфіксів.

Дієслів в аналізованому матеріалі налічується 6 одиниць, 2 % від загальної кількості діалектизмів та 2,8 % від однокомпонентних одиниць: *bandy* – обмінюватися ударами, словами чи поглядами, *leem* – відокремити горіхи від лушпиння, *bezzle* – багато випивати, особливо алкоголю, *wassail* – співати різдвяні колядки у традиційній для Уорічширу манері, *kench* – травмуватися або перевтомитися, *moil* – тяжко працювати.

Було знайдено 2 прислівника, 0,7 % від загальної кількості діалектизмів та 0,9 % від однокомпонентних одиниць, зокрема: *back-of* – позаду; *Forward* буквально: «вперед» (девiз Бірмінгема).

Також було виявлено поодинокі випадки вживання вигуку: *an* – вигук фурманів, щоб змусити коней рухатися ліворуч та дієприкметника: *ragged-arsed* – бідні діти в пошарпаному одязі, – по 1 одиниці кожна (по 0,3 % від загальної кількості діалектизмів та 0,5 % від однокомпонентних одиниць).

Отже, серед однокомпонентних діалектизмів іменники абсолютно переважають, а що стосується утворення нових лексичних одиниць у діалекті Браммі переважають складні слова, які утворилися шляхом пов'язання двох або більше слів.

Двокомпонентних діалектизмів в аналізованому матеріалі виявилось 36 одиниць (12 % від загальної кількості). Серед них найчастотнішими є такі словосполучення та фразеологізми, що утворені за моделлю «прикметник + іменник» (28 одиниць, 9,3 % від загальної кількості одиниць): *bony pie* – кістлявий пиріг (пиріг, виготовлений з кісток, з яких зняли більшу частину м'яса); *glue pot* – паб, *old chocker* – батько, *Dagwood sandwich* – бутерброд з величезною начинкою, названий на честь популярного мультиплікаційного персонажа, *fitchetty pie* – пиріг з м'яса, яблука, цибулі та ін., *grawty dick* –

тушкована суміш (сушений овес, цибуля та м'ясо), добре приправлена сіллю і перцем і зо продавалася за пенні в маленьких робочих їдальнях, *old end* – частина вулиці чи мікрорайону, де виросла робоча людина, *proper Brummie* – людина, яка пишається тим, що походить з Бірмінгема і з гордістю говорить на діалекті Браммі; *resurrection pie* – пиріг, виготовлений з кісток, з яких знято більшу частину м'яса; *Rowley Rag* – форма твердої магматичної породи, що зустрічається в цій місцевості і використовується для мощення та дорожнього руху; *Saint Monday* буквально: «Святий понеділок», у значенні «практика відмови від роботи в понеділок»; *tommy shop* – деяким працівникам заробітну плату повністю або частково давали талонами, які можна було витратити лише у цих фірмових магазинах; *tup'ny crush* – черга на найдешевші місця на суботній полудень у кінотеатрі; *wassail bowl* – чаша, яку використовують колядники; *Brummagen button* – справжній бруммі, назва місцевих хуліганів; *Brummagem rough* – назва місцевих хуліганів; *peaky blinder* – член банди молодих самотніх чоловіків наприкінці 19 століття в Бірмінгемі; *bobby dazzler* – людина, одягнена в барвистий, ефектний або модний одяг; *old dear* – стара жінка; *omnibus cad* – кондуктор; *acky vortis* – сира форма азотної кислоти, яку використовували ювеліри та засновники латуні; *Brummagem screwdriver* – молоток; *couperie ware* – обладнання для виготовлення бочок; *heel rake* – великі граблі з вигнутими зубами, що використовуються для збору сіна або пухкої кукурудзи; *Daft ha'p'orth* – ідіот або дурень; *bone orchard* – кладовище; *threepenny hop* – різновид соціального танцю.

Інші моделі виявилися не частотними і використовувалися по 0,3 % кожна. Зокрема, це такі моделі, як прислівник + іменник: *round the houses* – штани; іменник + числівник: *Brew XII* – сорт місцевого пива; іменник + іменник: *hog's pudding* – пудінг з крутонами та травами; іменник + дієприслівник: *water bewitched* – слабкий чай; дієслово + іменник: *to chew the rag* буквально: «жувати ганчірку», у значенні «пліткувати або базікати»; дієслово + дієслово: *Borrow to save* – порада людині, що не вміє

заощаджувати і весь час позичає; дієслово + дієприкметник: *To get hammered* – напиться; дієприкметник + іменник: *blathering hash* – людина, що не каже усієї правди.

Отже, можемо зробити висновок, що двокомпонентні діалектизми утворюються за дев'ятьма моделями, але абсолютно переважає модель «прикметник + іменник».

Трикомпонентних одиниць було знайдено 13 (4,4 % від загальної кількості). Вони утворені за такими моделями: числівник + прислівник + числівник (1 одиниця, 0,3 %): *One over the eight* – п'яний; прикметник + прийменник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *Knee-high to a grasshopper* – дитина; іменник + сполучник + іменник (2 одиниці, 0,7 %): *knur and spell* – різновид гри, *pitch and toss* – різновид гри; іменник + прислівник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *A fool above the shoulders* буквально: «дурень вище плечей», у значенні «дурний, простий, напіврозумний»; іменник + прикметник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *Devil's Nutting Day* буквально «день диявольського горіха», (21 вересня, вважалося, що не можна в цей день збирати горіхи); іменник + прийменник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *airship in a cloud* буквально: «дирижабль у хмарі», у значенні «сосиски з пюре»; іменник + іменник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *Ode Monny Mawkin* «різновид гри»; дієслово + прикметник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *To have the face ache* – сердите обличчя; дієслово + прийменник + іменник (1 одиниця, 0,3 %): *to be on the box* – бути без роботи; дієслово + займенник + іменник (2 одиниці, 0,7 %): *to mend your draught* – випити ще одну порцію, *to plait your legs* – п'яний; дієприкметник + прийменник + числівник (1 одиниця, 0,3 %): *dressed to the nines* – модно одягнута людина.

Таким чином, в утворенні трикомпонентних діалектизмів беруть участь 11 моделей, серед яких найпоширенішими є «дієслово + займенник + іменник» та «іменник + сполучник + іменник».

Далі слід проаналізувати багатоконпонентні кластери (4 та більше компонентів). Слід зазначити, що кожна модель багатоконпонентного

кластеру в аналізованому матеріалі виявилася унікальною, тобто не повторялася і зустрічалася 1 раз (по 0,3 %). Але в більшості випадків фразеологізми містяться не тільки не компаративні, а й компаративні.

Чотирикомпонентні моделі зустрічалися 10 разів (3,3 %). Некомпаративні фразеологізми (7 одиниць, 2,3 %) утворювалися за моделями: дієслово + прикметник + прийменник + іменник: *to be sick of the simples* – бути дурним; іменник + дієслово + прийменник + іменник: *the devil hung in chains* буквально: «диявол, що висить на кайданах», у значенні «індичка, загорнута у ковбасу»; іменник + дієслово + прислівник + прикметник: *a miller is never dry* буквально: «мельник ніколи не просихає», (відповідь людини, яку звинуватили в тому, що вона багато випила); іменник + прийменник + прикметник + іменник: *a mess for a mad dog* буквально: «бовтанка для божевільного собаки», у значенні «їжа, що складається з різних інгредієнтів»; прикметник + іменник + прийменник + іменник: *tree sheets to the wind* – п'яний; прислівник + іменник + сполучник + іменник: *all arse and sideboards* буквально: «лише зад та бакенбарди», у значенні «дурна людина, що багато говорить та розмірковує»; частка + іменник + іменник + прислівник: *no cocks eyes out* – про північі бої.

Компаративні фразеологізми (3 одиниці, 1 %) утворювалися за моделями: дієслово + іменник + сполучник + іменник: *to have a face like a fourpence* – виглядати нещасним; сполучник + іменник + прийменник + іменник: *like a frog in a fit* – п'яний; сполучник + прикметник + сполучник + іменник: *as dummle as a donkey* – дурний, як осел.

Отже, серед чотирикомпонентних кластерів переважають некомпаративні ФО.

П'ятикомпонентні моделі зустрічалися 6 разів (2 %). Некомпаративні фразеологізми (4 одиниці, 1,3 %) утворювалися за моделями: дієслово + займенник + прикметник + іменник + прийменник: *to have your little eyes on* – нетверезий; дієслово + іменник + прийменник + займенник + іменник: *to have a dog in your belly* – мати погану вдачу; дієслово + прийменник + іменник +

прийменник + іменник: *to be on a hiding to nothing* – докласти багато праці за невелику винагороду; займенник + дієслово + прийменник + іменник + іменник: *He doesn't know from a bull's foot* – дурна людина, що повільно міркує».

Компаративні фразеологізми (2 одиниці, 0,7 %) утворювалися за моделями: дієприкметник + прислівник + сполучник + прикметник + іменник : *trimmed up like a ham bone* – людина, одягнена в шикарний одяг; сполучник + прикметник + сполучник + прикметник + іменник: *as dim as a Tok H Lamp* – дурний.

Таким чином, серед п'ятикомпонентних кластерів переважають некомпаративні фразеологізми.

Шестикомпонентні моделі зустрічалися 9 разів (3 %). Некомпаративні фразеологізми (5 одиниць, 1,7 %) утворювалися за моделями: дієслово + іменник + сполучник + дієслово + дієслово + іменник *to have a face that would stop a clock* – виглядати потворно; дієслово + іменник + сполучник + іменник + прийменник + іменник: *to have a face like a bag of frogs* – бути некрасивим або непривабливим; займенник + дієслово + дієслово + прикметник + іменник + іменник: *He wouldn't give a blind man a light* – зла людина; займенник + дієслово + прийменник + іменник + прийменник іменник: *He doesn't know from a bunch of carrots* – дурна людина, що повільно міркує; прислівник + прикметник + іменник + сполучник + частка + іменник: *all fur coat and no knickers* буквально: «в шубі та без штанів», у значенні «шикарні люди із Саттона Колдфілда та ін.».

Компаративні фразеологізми (4 одиниці, 1,3 %) утворювалися за моделями: дієслово + іменник + сполучник + прикметник + прикметник + іменник: *to have a face like a wet Saturday night* – виглядати сумним; сполучник + прикметник + прикметник + іменник + прийменник + іменник: *like an old hen scratching before day* – зміна в незручний час; сполучник + прикметник + сполучник + іменник + прийменник + іменник: *as handy as a pig with a musket* – про некомпетентну людину; сполучник + прикметник +

сполучник + іменник + прикметник + іменник: *as straight as a dog's hind leg* – про людину, якій не можна довіряти.

Отже, некомпаративні фразеологізми переважають і серед шестикомпонентних одиниць.

Семикомпонентні моделі зустрічалися 3 рази (1 %). Некомпаративні фразеологізми (1 одиниця, 0,3 %) утворювалися за моделями: дієслово + іменник + сполучник + іменник + дієслово + займенник + прийменник: *to get the sack and a bag to put it in* – втратити роботу .

Компаративні фразеологізми (2 одиниці, 0,7 %) утворювалися за моделями: дієслово + прийменник + прикметник + іменник + сполучник + дієслово + займенник: *to walk past the pub door as somebody slammed it* – п'яний; сполучник + іменник + прийменник + прикметник + іменник + сполучник + іменник: *as fond of a raw place as a bluebottle* – про людину, що завжди готова до бійки.

Таким чином, серед семикомпонентних кластерів домінуючими виявилися компаративні фразеологізми.

Всі багатоконпонентні кластери, що містять 8 – 13 компонентів, виявилися некомпаративними. Серед них восьмикомпонентні фразеологізми (2 одиниці, 0,7 %) утворювалися за моделями: дієслово + іменник + сполучник + іменник + прийменник + іменник + числівник + іменник: *to have a face like the back of a number 8 bus* – виглядати потворно; займенник + дієслово + дієслово + займенник + іменник + прийменник + займенник + іменник: *He wouldn't give you the parings of his nails* – скупа людина; дев'ятикомпонентні фразеологізми (1 одиниця, 0,3 %) утворювалися за моделями: займенник + дієслово + прикметник + іменник + прислівник + іменник + сполучник + частка + іменник: *He's a good man round a barrel, but no cooper* – алкоголік, п'яниця; одинадцятикомпонентні фразеологізми (2 одиниці, 0,7 %) утворювалися за моделями: займенник + дієслово + дієслово + прислівник + іменник + прийменник + займенник + іменник + прийменник + прикметник + іменник: *He wouldn't give away the droppings his nose on a*

frosty morning – скупа людина; займенник + дієслово + дієслово дієприслівник + прийменник + прикметник + іменник + сполучник + займенник + дієслово + дієприслівник: *You must've bin inoculated with a gramophone needle when you was born* – балакучість, дванадцятикомпонентні фразеологізми (1 одиниця, 0,3 %) утворювалися за моделями: займенник + дієслово + дієслово: + дієприслівник + іменник + займенник + дієслово + займенник + прикметник + прийменник + герундій + займенник: *He ought to have been a fireman – he's that good at dowing them* – алкоголік, тринадцятикомпонентні фразеологізми (1 одиниця, 0,3 %) утворювалися за моделями: прикметник + іменник + дієслово + дієслово + прислівник + числівник + іменник + займенник + сполучник + іменник + дієслово + прислівник + іменник: *A public house would want but two customers, him and a man to fetch away the grains* буквально: «у пабі потрібні тільки два покупці, він і чоловік, щоб забрати зерно» (про відомого п'яницю).

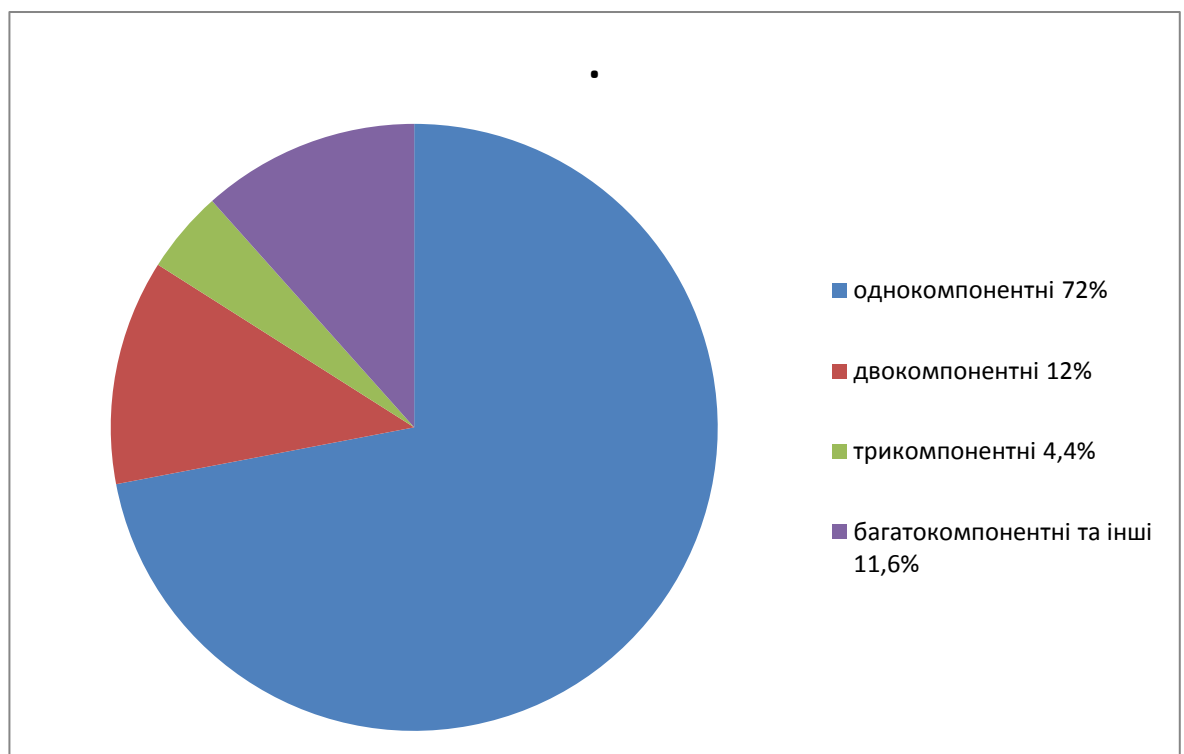
Було здійснено кількісний аналіз для визначення частотності структур діалектизмів. Результати квантитативного аналізу наведено на діаграмі 2.1.

З діаграми 2.1 ми можемо зробити висновок, що серед діалектизмів Браммі переважають однослівні діалектизми, які склали майже три чверті (72 %) від усіх проаналізованих одиниць. Серед лексем найчастотнішими є іменники (63,3 % від загальної кількості одиниць, 88 % від однослівних). Відносно частотними є прикметники і дієслова (7,4 % і 2,8 % від кількості однослівних одиниць відповідно), а найрідше зустрічаються прислівники, дієприкметники та вигуки.

Двокомпонентні та багатоконпонентні одиниці розподілилися майже однаково – 12 % та 13 % відповідно. Трикомпонентні одиниці складають лише 4,4% від загальної суми. Серед двокомпонентних одиниць абсолютно переважають такі, що утворені за моделлю «прикметник + іменник». Серед трикомпонентних моделей найпоширенішими є «дієслово + займенник + іменник» та «іменник + сполучник + іменник». У багатоконпонентних кластерах (4 – 13 компонентів у нашій вибірці) моделі не повторюються,

отже, фразеологізми за структурою є унікальними. Конструкції, у яких 4 – 7 компонентів містять як компаративні, так і некомпаративні фразеологізми. При цьому у більшості конструкцій переважають некомпаративні ФО, тільки серед семикомпонентних конструкцій – компаративні.

Діаграма 2.1
Частотність діалектизмів Браммі
за кількістю компонентів

В цьому аналізі одиницею дослідження виступав діалектизм незалежно від кількості компонентів і було проаналізовано 300 одиниць лексем, словосполучень та фразеологізмів. Але для подальшого аналізу та побудови мовного портрету носія діалекту Браммі з використанням психолінгвістичних та соціолінгвістичних методів, необхідно визначити певні показники щодо деяких окремих частин мови, відштовхуючись від усіх лексичних одиниць дискурсу, що аналізувався, і в цьому випадку враховуватимуться усі лексеми наскрізно (крім артиклів і частки *to* перед інфінітивом), разом 536.

Результати наскрізного квантитативного аналізу занесено до

Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Наскрізний кількісний аналіз лексичних одиниць (від усіх лексем)

№	Показник	Кількість, одиниць
1	Загальна кількість лексем	536
2	Іменники	311
3	Дієслова	48
4	Дієслова та дієслівні форми	56
5	Прикметники	74
6	Неповторювані лексеми	443

Ці показники в подальшому використовуватимуться для складання мовного портрету носія діалекту Браммі.

2.2 Лексико-семантичні особливості діалекту Браммі

Було виділено 3 основні лексико-семантичні групи діалектизмів, які було поділено на підгрупи. Додатково було визначено оцінку – позитивну, негативну чи контекстуальну. Контекстуальна оцінка встановлювалася в тих випадках, коли конотацію того чи іншого діалектизма неможливо визначити поза контекстом розмови.

Найбільшою групою виявилася група «культура», яка складається з 142 слів і 7 фразеологізмів. Ця велика група найбільш значуща в складанні соціокультурного портрета носія діалекту Браммі, так як вона охоплює складові життя народу. Характеризується такими лексемами, які пов'язані з господарською діяльністю та всі з яких мають позитивну конотацію: *boosings* – стайня для худоби, *dabwash* – невелике прання між основним щотижневим пранням, *backstone* – залізний лист для випічки на відкритому вогні, *hooter* –

металевий посуд у формі вогнегасника для встромлення глибоко у вогонь, *dosh* – гроші, *batler* – дерев'яний інструмент, який використовується для биття одягу під час прання, *dynchfork* – виделка, що використовується для видалення гною у тварин, *bavin* – легко розпалюваний хмиз, *blunt* – гроші.

Велика кількість лексем у групі «культура» описує їжу місцевих жителів Бірмінгема, яка була простою у приготуванні із звичайних інгредієнтів, не визначалася вишуканістю: *Airship in a cloud* – сосиски з пюре, *balti* – гостре карі (запозичено з хінді), *bony pie* – кістлявий пиріг (пиріг, виготовлений з кісток, з яких зняли більшу частину м'яса), *crackling* – шкварки, *Dagwood sandwich* – бутерброд з величезною начинкою, названий на честь популярного мультиплікаційного персонажа, *fitchetty pie* – пиріг з м'яса, яблук, цибулі та ін., *grawty dick* – тушкована суміш (сушений овес, цибуля та м'ясо), добре приправлена сіллю і перцем і що продавалася за пенні в маленьких робочих їдальнях, *keech* – жирний пиріг, *water bewitched* – слабкий чай, *resurrection pie* – пиріг, виготовлений з кісток, з яких знято більшу частину м'яса, *sarny* – сендвіч, *skim-dick* – вид сиру, виготовлений із знежиреного молока, *sop* – страва з черствого хліба, в яку виливали залишки із чайника, *tea-kettle-broth* – хліб, залитий гарячою водою з додаванням масла, зелені, цибулю і солі, *The devil hung in chains* буквально: «Диявол, що висить на кайданах», у значенні «індичка, загорнута у ковбасу», *A mess for a mad dog* буквально: «бовтанка для божевільного собаки», у значенні «їжа, що складається з різних інгредієнтів», *vergis* – сік яблук-Кислиць або незрілих плодів, що використовується в кулінарії, *boistings* – молозиво, *crab-lantern* – яблучний пиріг або тістечко, *suck-cucks* – дитячі солодощі, *frummety* – солодкий виріб із запеченої пшениці, цукру, сушеної смородини тощо, зварений в молоці, іноді загущений борошном та яйцями, *kayli* – кристалики цукру, *pot-ball* – маленький вареник, який зазвичай їдять із патокою, *rocks* – дитячі солодощі, *sucks* – дитячі солодощі, *torpedo* – маленька солодка лакриця з цукровим покриттям, *bread'n'cheese* буквально: «хліб із сиром», у значенні «молоді пагони і листя глоду, які їли діти». 4 одиниці з

контекстуальною оцінкою, 24 – з позитивною та 2 – з негативною.

Також, особливе місце в повсякденній їжі жителів займали різноманітні хлібобулочні вироби: *bar* – невеликий круглий хліб, *barm* – дріжджі або закваска, *batch-cake* – маленький пиріг, виготовлений з надлишкового тіста після формовки партії хліба, *bread'n'scrape* – скибочка хліба, покрита шаром маргарину, *dipper* – шматок хліба, змочений у жирі ковбаси після смаження, *dumb-cake* буквально: «німий пиріг», у значенні «пиріг, спечений незаміжніми дівчатами з Бірмінгема у 18 столітті». Данні одиниці з позитивною оцінкою.

Мешканці Бірмінгему є дуже залежними від спиртних напоїв. Цей висновок був зроблений на основі проаналізованих слів, які пов'язані із різноманітними видами алкоголю, закладами, де продають та споживають алкоголь та певними якостями людей, наприклад, схильність до пияцтва та стан алкогольного сп'яніння: *fives* – алкогольний напій на основі елю, *livener* – перший алкогольний напій вранці, *metheglin* – медовуха, *stingo* – міцний ель, *swipes* – слабке або погане пиво, *wallop* – сорт пива, *Brew XII* – сорт місцевого пива, *glue pot* – паб, *out-door* – магазин, що має ліцензію на продаж алкогольних напоїв лише для споживання поза приміщеннями, *sarbut* – чоловік, якого пивоварні відправляють спілкуватися з клієнтами у пабах та просувати торгові марки, *tiddlywink* – невеликий паб, що має ліцензію на продаж пива, сидру та тютюну, *He ought to have been a fireman – he's that good at dowing them* – алкоголік, *He's a good man round a barrel, but no cooper* – алкоголік, п'яниця, *blotto* – п'яний, *kayiled* – п'яний, *market-peart* – напівп'яний, *like a frog in a fit* – п'яний, *one over the eight* – п'яний; *tree sheets to the wind* – п'яний; *to get hammered* – напиться; *to have your little eyes on* – нетверезий; *to mend your draught* – випити ще одну порцію; *to plait your legs* – п'яний; *to walk past the pub door as somebody slammed it* – п'яний. 15 одиниці з негативною оцінкою, 8 одиниць з контекстуальною, 1 одиниця з позитивною. Ще одним критерієм для визначення залежності місцевим може слугувати їх ставлення до вживання алкоголю (3 одиниці з негативною

оцінкою): *A miller is never dry* буквально: «мельник ніколи не просихає» (відповідь людини, яку звинуватили в тому, що вона багато випила); *A public house would want but two customers, him and a man to fetch away the grains* буквально: «у трактирі потрібні тільки два покупці, він і чоловік, щоб забрати зерно» (про відомого п'яницю); *bezzle* – багато випивати, особливо алкоголю.

Дозвілля є однією із головних субгруп, що дозволяє сформувавши уявлення про вільне проведення часу жителів Бірмінгема. У свою чергу вона поділяється на дозвілля для дітей та дорослої частини населення. Переважно свій вільний час діти присвячують іграм: *baiting-the-bear* – дитяча жорстка спортивна гра; *bedlam* – гра, в якій захоплені гравці можуть бути звільнені вільними товаришами; *birds-in-the-bush* – гра; *bumble-puppy* – гра у кеглі; *didguck* – хлоп'яча гра, в яку грають заточеними палицями; *duck* буквально: «качка», у значенні «гра, або камінь, який використовується в цій грі»; *esky*; *I-acky*; *inchy-pinchy*; *jackstones*; *knur and spell*; *loggats*; *meg-flying*; *mopstick*; *nine-men's-morris* – чоловіча гра; *Ode Monny Mawkin* – різновид гри; *otmillo* – хлоп'яча гра; *pitch and toss* – різновид гри; *pitchback* – хлоп'яча гра; *prentice-my-son-John*; *split-in-the-ring*; *splits*; *staglioneys*; *three-straws*; *tig*; *tip-cat*; *walk-the-moon* – дитяча гра; *whole-foot-one*. З них 1 одиниця з негативною конотацією, 24 одиниці з позитивною конотацією і 1 одиниця з контекстуальною оцінкою.

Що стосується дорослого населення, то своє дозвілля вони проводять, займаючись спортом, полюванням, танцями або музикою: *Baggies* – футбольний клуб «Вест Бромвіч Альбїон»; *bluenose* – вбоювальник футбольного клубу Бірмінгема; *Blues* – футбольний клуб «Бірмінгем Сїй»; *bride-ball* буквально «бал наречених», у значенні «спортивні сільські змагання після весіль»; *milling* – бокс; *Villa* – футбольний клуб «Астон Вілла»; *Villain* – вболівальник футбольного клубу «Астон Вілла», *tabor-and-pipe* – музичний інструмент або пара музичних інструментів, що складається з табору, або бубна, і маленької люльки; *bandogs* – мастіфи, що

використовуються у полюванні на ведмідя, *threepenny hop* – різновид соціального танцю, *free-and-easy* – суботній вечір у місті; *No cocks eyes out* – про північі бої; *slang* – намет, що використовується для виступів манекенів (акторів у народній виставі); *spinger* – ставка на темну кінячку; *tup'ny crush* – черга на найдешевші місця на суботній полудень у кінотеатрі. З них 13 одиниці з позитивною оцінкою і 1 з контекстуальною.

Окремою культурною складовою, яка посприяла оцінки та аналізу портеру жителів Бірмінгема, послужив побут, а саме матеріальні предмети (дитячі іграшки, одяг): *biggen* – дитяча шапка, або нічний ковпак; *billy-cock* – чоловічий капелюх; *bum-bags* – брюки; *buskins* – легінси; *clothing-boots* – чоботи, що досягають литки гомілки; *cuddle-daddy* – шинель; *fainty-bag* – дамська сумочка; *fall* – коротка жіноча вуаль; *gansey* – вовняний трикотаж, пуловер або светр; *holy-falls* – брюки; *louse-kiver* – капелюх; *pumps* – м'яке взуття, яке діти носять на фізкультурі в школі; *Round the houses* – штани; *shimmy* – сорочка або блузка; *smother* – пальто або шинель, *mammet* – лялька, манекен або маріонетка, *toke* – дитячий візок. 14 одиниць з позитивною оцінкою, 1 одиниця з негативною оцінкою, 2 одиниці з контекстуальною оцінкою.

Аналіз словників на предмет слів, які вербалізують звичаї та традиції діалектоносіїв, свідчить, що в Бірмінгемі дуже багато релігійних та світських свят: *A-Thomasing* – традиція бідняків просити їжу до Різдва у День святого Томаса (католицьке свято, що відзначається 21 грудня); *bob-a-lantern* – ріпа, освітлена свічкою і використовувана для створення примари на Хелловін; *bodging* – ходіння по хатах, щоб співати різдвяних колядок; *Devil's Nutting Day* буквально «день диявольського горіха» (21 вересня, вважалося, що не можна в цей день збирати горіхи); *godcake* – пиріг, який було прийнято на Новий рік хрещеними матерями відправляти своїм похресникам; *Hocks-Tuesday* – фестиваль, що нагадує про різанину данців у День Святого Бриса в 1001 році; *matrimony* – пиріг, хліб і масло, з'їдені подружжям разом; *oak-ball-day* – 29 травня відзначається на честь Карла II; *Saint Monday* буквально:

«Святий понеділок», у значенні «практика відмови від роботи в понеділок»; *wassail* – співати різдвяні колядки у традиційній для Уорічширу манері; *Winterval* – програма святкових заходів на Різдво та Новий рік; *wassail bowl* – чаша, яку використовують колядники. 11 одиниць з позитивною оцінкою, 1 одиниця з негативною оцінкою .

Однією зі складових культурного життя Бірмінгема була кримінальна субкультура, яка характеризувалася міжособистісними стосунками, та включала певні угруповання (9 одиниці з негативною оцінкою): *Brummagen button* – справжній браммі, назва місцевих хуліганів; *Brummagem rough* – назва місцевих хуліганів; *bost-up* – бійка; *ruckus* – бійка; *limb* – бешкетник, хуліган, *bandy* – обмінюватися ударами, словами чи поглядами; *barney* – бійка; *shindy* – бійка. Найбільш популярним кримінальним угрупованням, що знаходилося на території Бірмінгема наприкінці 19 століття були *peaky blinder* – члени банди молодих самотніх чоловіків. Так само, як у Манчестері буди скутері, а у Лондоні – хулігани. Легенда свідчить, що члени банди вшивали бритвені леза в козирки своїх шапок, які потім використовували в якості захисної зброї, і це всього лише один з багатьох оповідань про те, як виникла ця назва. Більш імовірно, що назва походить від способу зламати вершину шапки, щоб одна частина могла бути опущена низько над одним оком, тому вершина засліпляла це око. Лихословлячи Піккі часто бродили вулицями Бірмінгема «п'яними бандами, ображаючи і грабуючи перехожих».

До групи «культура» також була віднесена лексика, яка визначає суспільне життя мешканців, заклади ті місця у Бірмінгемі: *old end* – частина вулиці чи мікрорайону, де виросла робоча людина; *proper Brummie* – людина, яка пишається тим, що походить з Бірмінгема і з гордістю говорить на діалекті Браммі; *yard* – внутрішній дворик, мав велике соціально-культурне значення для мешканців будинків, *bug* – сигнал небезпеки; *didlum* – жіночий ощадний клуб; *Forward* буквально: ‘вперед’, (девиз Бірмінгема), *bone orchard* – кладовище; *flea-pit* – місцевий кінотеатр; *huckster's* – кондитерська; *tommy shop* – деяким працівникам заробітну плату повністю або частково давали

талонами, які можна було витратити лише у цих фірмових магазинах. 6 одиниць з позитивною оцінкою, 2 одиниці з негативною оцінкою, 2 одиниці з контекстуальною оцінкою.

Друга лексико-семантична група – «люди», містить в собі 62 слова і 38 фразеологізмів. Аналіз слів даної тематичної групи створює більше негативний, ніж позитивний портрет діалектоносіїв як людей неосвічених, грубих, похмурих, тощо.

Наприклад, сема «дурний» вербалізується у наступних лексико-фразеологічних одиницях: *a fool above the shoulders* буквально: «Дурень вище плечей», у значенні «дурний; простий; напіврозумний»; *as dim as a Tok N Lamp* буквально «темний, як лампа», у значенні «дурний»; *as dummle as a donkey* – дурний, як осел; *barmy* – дурний; *He doesn't know A from a bull's foot* – дурна людина, що повільно міркує; *He doesn't know A from a bunch of carrots* – дурна людина, що повільно міркує; *lommock* – дурень або ідіот; *to be sick of the simples* – бути дурним; *yampy* – божевільний; *attwood* – ідіот або дурень; *blather* – дурень; *Daft ha'p'orth* – ідіот або дурень; *div* – ідіот або дурень; *duffer* – ідіот або дурень; *dummill* – дурний; *fooley-addlum* – дурень; *gawby* – ідіот, дурень або простака, *all arse and sideboards* – дурна людина, що багато говорить та розмірковує; *as handy as a pig with a musket* – про некомпетентну людину, *moonraker* – неосвічена або неписьменна людина. 20 одиниць з негативною конотацією.

Вагомим є наявність лексико-фразеологічних одиниць які вербалізують певний емоційний та фізичний стан людини, наприклад (5 одиниць з негативною конотацією): *to have the face* – сердите обличчя, *keffle* – похмурий, чоловік; *to have a face like a fourpence* – виглядати нещасним; *torril* – людина, що виглядає слабкою та виснаженою, *to have a face like a wet Saturday night* – виглядати сумним.

Аналіз показує, що особливості зовнішності мешканців Бірмінгема супроводжуються перш за все анатомічними ознаками, тобто зріст, вікові характеристики, статура, антропологічні риси зовнішності, будова тіла,

голови, обличчя і його елементів. Наприклад, *noggin* – товстий, *short-arse* – невисока людина, *browsy* – рум'яноликий (про людину з червоним обличчям), *boss-eyed* – косоокий.

Тематична підгрупа «Сім'я» містить слова, що характеризують родинні відносини. В діалекте Браммі вони представлені наступними лексемами: *babby* – дитина, наймолодший у родин; *bargain* – дитина; *Knee-high to a grasshopper* – дитина, *saucepan-lids* – діти, *hobble-de-hoy* – людина занадто молода для чоловіка і занадто доросла для хлопчика; *nipper* – дитина, юнак, *old dear* – стара жінка, *boiling* – родини, чия думка враховується соціумом, *mynche* – дочка; *old chocker* – батько; *old-Dutch* – мати; *oos-bird* – позашлюбна дитина. 2 одиниці з негативною оцінкою, 10 одиниць з контекстуальною.

У діалекті Браммі на позначення рис характеру та психічного стану загалом використовуються негативно марковані одиниці. З одного боку, люди постають перед нами балакучими, невихованими, злими, нечесними та жадібними: *to chew the rag* буквально: «жувати ганчірку» у значенні «пліткувати або базікати»; *blobmouthed* – балакучий; *You must've bin inoculated with a gramophone needle when you was born* – балакучість, *chop-gos* – груба невічлива людина; *rough-house* – агресивна і неохайна людина, *He wouldn't give a blind man a light* – зла людина; *to have a dog in your belly* – мати погану вдачу, *borrow to save* – порада людині, що не вміє заощаджувати і весь час позичає, *as fond of a raw place as a bluebottle* – про людину, що завжди готова до бійки, *as straight as a dog's hind leg* – про людину, якій не можна довіряти; *blathering hash* – людина, що не каже усієї правди; *file* – хитра, облудна людина, *dosser* – ледача людина, бродяга; *rodney* – ледача людина, *bob* – зарозумілість; *crostering* – хвастливий, *He wouldn't give away the droppings from his nose on a frosty morning.* – скупа людина, *He wouldn't give you the parings of his nails* – скупа людина. З іншого боку, була виявлена позитивна риса, яка описує носіїв, як людей справедливих: *jonnock* – чесний і справедливий.

Група «Люди» також характеризується соціальними показниками, такими як соціальна неприйнятність: *piss-ant* – неприємна, зневажлива людина; *spod* – людина, яка має мало друзів і сприймає життя надто серйозно; рід заняття: *diggum-upper* – мародер, пограбувальник могил; *huxter* – крамар; особа, яка є власником та працює в магазині; *jarvy* – фурман; *lifter* – грабіжник; *omnibus cad* – кондуктор; *wench* – молода покоївка; *whopstraw* – сільський клоун; *nail* – повія. 3 одиниці з позитивною оцінкою, 2 одиниці з контекстуальною оцінкою, 3 одиниці з негативною оцінкою. Важливим показником є класова нерівність та соціальне забезпечення місцевих жителів Бірмінгема: *All fur coat and no knickers* буквально: «в шубі та без штанів», у значенні «шикарні люди із Саттона Колдфілда та ін.», *ragged-arsed* – бідні діти в пошарпаному одязі.

Зовнішній вигляд відіграє важливу роль при складанні портрета носія діалекту Браммі. Під цим розуміється привабливість людини, її вміння триматися у соціумі, відношення до одягу. Одиниці, що відносяться до перших двох ознак мають негативну оцінку: *hommacking* – незграбний, *bussock* – потворна людина; *to have a face like a bag of frogs* – бути некрасивим або непривабливим; *to have a face like the back of a number 8 bus* – виглядати потворно; *to have a face that would stop a clock* – виглядати потворно.

Незалежно від переважаючого населення, яке відноситься до нижчого класу, до класу простих робочий, також є люди зацікавлені в моді, що стежать за якістю одягу, наприклад: *bobby dazzler* – людина, одягнена в барвистий, ефектний або модний одяг; *Dressed to the nines* – модно одягнута людина; *Trimmed up like a ham bone* – людина, одягнена в шикарний одяг, 1 одиниця з позитивною оцінкою, 1 з негативною і 1 з контекстуальною.

Аналізуючи лексичні одиниці, що описують національність та місце походження людей у Бірмінгемі, можна зробити висновок щодо ставлення місцевих до людей із Західного Мідленда, які використовують спеціальне негативно окрашене слово *yam-yam* для позначення свого зневажливого

відношення до них. А окрема лексема *gippro* у значенні «циганка» дає додаткову інформацію про національне розмаїття населення, що проживає на території Бірмінгема.

Серед одиниць було виділено ті, що характеризують людину за статтю, наприклад: *bint* – принизлива назва жінки; *bird* – дівчина; *split-arse* – зневажливий термін для жінки; *swopson* – жінка міцної статури. 2 одиниці з негативною оцінкою, 2 одиниці з контекстуальною оцінкою.

У третій групі «робота» налічується 51 одиниця, що описують і характеризують роботу: *blowblether* – сільфон; *couperie ware* – обладнання для виготовлення бочок; *heck* – стелаж для корму для тварин, *to get the sack and a bag to put it in* – втратити роботу; *to be on the box.* – бути без роботи, *backaraper* – послідовність вибухів на шахті; *block-ornaments* – обрізки м'яса після розділки туши; *kench* – травмуватися або перевтомитися; *kibbles* – невеликі шматочки вугілля; *lawter* – кількість яєць, відкладених куркою перед інкубацією; *leem* – відокремити горіхи від лушпиння; *wagman* – прогул офіцера, *An* – вигук фурманів, щоб змусити коней рухатися ліворуч.

Серед професій та посад місцевих Бірмінгема представлені наступні: *bum-bailisses* – судові пристави, офіцери шерифу; *bumble-baily* – судовий пристав, 'офіцер шерифа; *cag-butcher* – м'ясник, який займається м'ясом низької якості; *higgler* – мандрівний торговець сільськогосподарською продукцією; *jobber* – дилер з тваринництва; *licker* – спеціальні особи, які перевіряли собак (під час собачої бійки) на наявність прихованих шипів, отрут тощо; *muckbird* – прибиральник у туалеті; *slop* – поліцейський; *swob* – моряк; *tuner* – працівник технічного обслуговування ткацького верстата, *tanker* – чоловік, найнятий спеціально для обмолоту кукурудзи під час врожаю; *bummer* – бригадир робіт; *butty-collier* – роботодавець в орендованій вугільній шахті; *coddy* – бригадир або керівник робіт. Розташування виробничих приміщень (1 одиниця): *back of* – позаду.

За результатами аналізу підгрупи інструменти, виділяють ті, які використовуються в сільськогосподарській діяльності, зокрема: *Brummagem*

screwdriver – молоток; *hatchel* – інструмент для вичісування льону або конопель; *heel rake* – великі граблі з вигнутими зубами, що використовуються для збору сіна або пухкої кукурудзи; *hocketimow* – ізрізання сторін ризиків, як правило, утворений з леза коси, закріпленого на стовпі або палиці; *hoggermaw* – інструмент, що використовується для зрізання живоплоту; *huggermaw* – різновид сінного ножа; *prime* – гребінець, який використовується в ткацтві для послаблення пряжі; *stock-axe* – інструмент, що нагадує сокиру, але має плоскі кінці для різання; *tachin-end* – вощена нитка, виготовлена шевцем – із щетиною на кожному кінці, використовується замість голки переважно для пошиття шкіри. Можна зробити висновок, щодо діяльності, яка є головною у регіоні Бірмінгема – рослинництво, виробництво культур.

Серед матеріалів, що використовували у праці, слід відмітити таку лексику: *acku vortis* – сира форма азотної кислоти, яку використовували ювеліри та засновники латуні; *Rowley Rag* – форма твердої магматичної породи, що зустрічається в цій місцевості і використовується для мощення та дорожнього руху.

Також, для опису портрету носія діалекту Браммі важливою є лексика, яка слугує для характеристики роботи та професійних якостей: *ablish* – компетентний, кваліфікований; *don-hand* – фахівець або кваліфікований майстер; *slow-swift* – халуп чи нероб, той, хто повільно працює, *back-shift* – пізньообідня зміна; *bait* – час ланчу; *bull* – фабрична сирена або «гудок»; *dead-man's-shift* – нічна зміна; *like an old hen scratching before day* – зміна в незручний час, *botch-job* – недбала робота; *moil* – тяжко працювати; *nifle-pin* – легка робота, виправдання для того, щоб простоювати чи робити дуже мало; *to be on a hiding to nothing* – докласти багато праці за невелику винагороду.

Додатково для подальшого аналізу досліджувалася частотність слів, які семантично виражають чітку та безкомпромісну умову виконання. Таких слів було визначено 9.

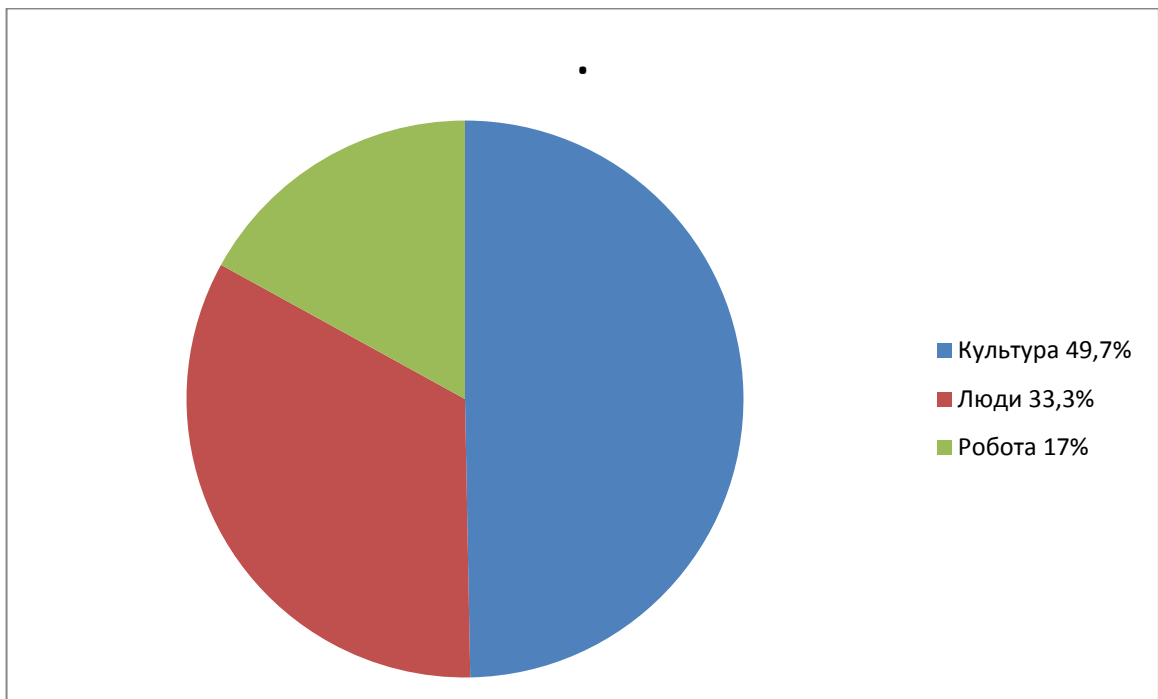
До того ж було визначено кількість ембол (вульгаризмів, інвективів та под.) – 33 одиниці.

Було здійснено квантитативний (кількісний) аналіз для визначення частотності одиниць у кожній з аналізованих груп. Результати аналізу представлено на діаграмі на діаграмі 2.2.

Діаграма 2.2

Частотність лексико-семантичних груп

діалекту Браммі

З діаграми 2.2 ми можемо зробити висновок, що найбільшою лексико-семантичною групою стала група «Культура і пам'ятки культури», частотність одиниць у ній склала майже половину (49,7%) від усіх одиниць. В цій групі найбільшою виявилася субгрупа «Їжа та напої», також достатньо велику частотність продемонструвала субгрупа «Побут».

Третину (33,3 %) складають діалектизми групи «Люди». У групі «Люди» найбільшими субгрупами стали групи «Когнітивні та розумові здібності людини» (при цьому в ній абсолютно переважали одиниці з негативною оцінкою») та «Характер».

Група «Робота» виявилася найменш частотною (17 %), у ній

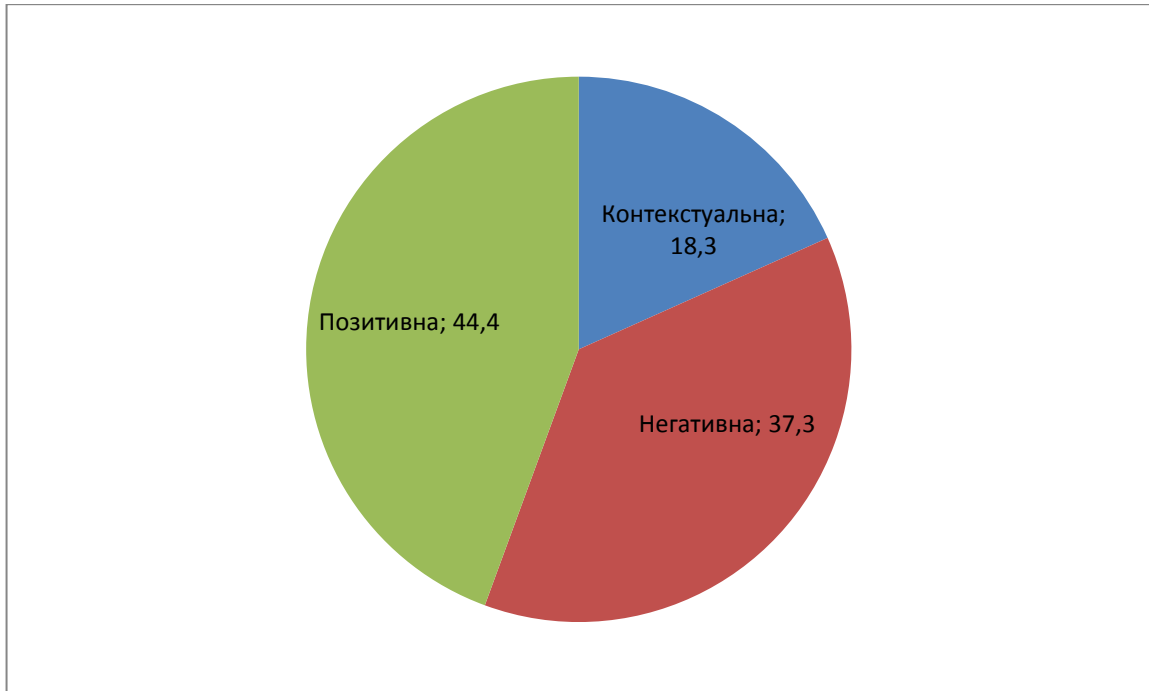
найбільшою виявилася субгрупа «Рід професійних занять».

Також був здійснений аналіз діалектизмів за оцінкою (діаграма 2.3).

Діаграма 2.3

Частотність діалектизмів Браммі

із різною оцінкою, %

Отже, з діаграми 2.3 ми бачимо, що найчастотнішими є діалектизми із позитивною оцінкою (44,4 %). В той же час, доволі багато одиниць із вираженою негативною оцінкою (37,3 %). Оцінка, яку можна встановити тільки контекстуально, зустрічається найрідше, у 18,3 % випадків від усіх досліджуваних одиниць.

2.3 Системні зв'язки лексико-фразеологічних одиниць діалекту Браммі

2.3.1 Лексична полісемія та моносемія.

Певні історичні, соціальні, економічні, технологічні та інші зміни в житті діалектоносіїв Браммі породили необхідність в нових найменуваннях. При дослідженні

одиниць діалектизмів, було визначено, що велика частина слів мають одне лексичне значення (моносемічні) та 11 одиниць (3,7 %), що мають декілька лексичних значень (полісемічні).

Розглянемо багатозначні слова більш детально:

1) *back of* має три значення «позаду», «на дальньому боці» та «посилання працівникам для здійснення торгівлі»;

2) *besom* – «березовий віник» та «жінка». Головним значенням з двох іменників слугує «березовий віник», інше значення слова безпосередньо пов'язане з головним (радіальний зв'язок);

3) *blacking* у значеннях «стаут», або «портъє» та «поліровка взуття»;

4) *bonksmen* – «мешканець Блек-Кантрі» та «той, хто керує бізнесом вугільної копалини»;

5) *butty* – «колега по роботі», «товариш», «помічник»; «чоловіки, які уклали контракт із власником шахти на вивезення вугілля з шахт». Всі значення пов'язані з працею;

6) *dosser* – «ледача людина», інше значення – «бродяга», «волоцюга». Також спостерігається радіальний зв'язок;

7) *jonnock* – «чесний», «справедливий» та «той, хто завжди сплачує всю свою частку за рахунок пива»;

8) *moke* – «дитячий возик» та «картинг»;

9) *nifle-pin* – «легка робота», інше значення – «виправдання для того, щоб простоювати чи робити дуже мало»;

10) *slang* – «намет, що використовується для виступів манекенів (акторів у народній виставі)»; «ланцюжок для годинника» та «довгий і тонкий»;

11) *slop* має два значення не схожі між собою – «поліцейський» й «коротка біла сукня, зібрана в тасьму на талії, одягнена замість пальто».

Таким чином, можна зробити висновок, що слів з декількома значеннями менше, ніж слів моносемічних. Будь-яке нове слово спочатку однозначне, але вже в процесі функціонування в мові воно набуває нових

значень. Проте будучи полісемічними, слова являють собою семантичну єдність.

2.3.2 Синоніми. Синоніми поділяються на п'ять груп:

1. Синоніми у значенні «дурень»: *attwood*; *barmy* (інше значення – навіжений); *blather-head* (той, чия голова «порожня, як сечовий міхур»); *div*; *duffer*; *dummill* (дурний); *fooley-addlum*; *gawby* (інше значення – недотепа); *know-nothing* (інше значення – невіжа); *lomtock* (інше значення – незграбний); *patch* (інше значення – невіжа); *patched*; *piecan*; *saft* (інше значення – слабоумний, нерозумний); *sawny*; *wazzock* (часто використовується ласкаво); *a fool above the shoulders*; *all arse and sideboards* (розмовне); *as dim as a Tok H Lamp* (інше значення – той, хто повільно міркує); *as dummle as a donkey*; *Daft ha'p'orth*; *He doesn't know A from a bull's foot*; *He doesn't know A from a bunch of carrots*; *to be sick of the simples*.

2. Синоніми у значенні «п'яний»: *blotto*; *kayiled*; *market-peart* (інше значення – напівп'яний); *He ought to have been a fireman – he's that good at dowing them* (сказано про завзятого п'яницю); *He's a good man round a barrel, but no cooper*; *like a frog in a fit*; *one over the eight*; *tree sheets to the wind*; *to get hammered* (напитися); *to have your little eyes on*; *to plait your legs*; *to walk past the pub door as somebody slammed it*.

Слово *market-peart* та фразеологізм *He ought to have been a fireman – he's that good at dowing them* відрізняються ступенем прояву ознаки та мають значення, що дозволяє визначити ступінь сп'яніння (напівп'яний/ завзятий п'яниця).

3. Синоніми у значенні «сварка/ суперечка»: *barney*; *bost-up*; *ruckus*; *shindy*.

4. Синоніми у значенні «виглядати нещасним»: *to have a face like a fourpence*; *to have a face like a wet Saturday night*.

5. Синоніми у значенні «злий»: *He wouldn't give a blind man a light*; *He*

wouldn't give away the droppings from his nose on a frosty morning; He wouldn't give you the parings of his nails (інше значення – скупий); *to have the face ache* (інше значення – сердитий).

Все синоніми з представлених груп відносяться до неповних синонімів, у яких значення слів і фразеологізмів близькі, але не повністю співпадають за значенням (семантичні синоніми).

Часткові синоніми першої групи *know-nothing* та *patch* багатозначні. Одне зі значень є «невіжа», що має на увазі людину грубу, невиховану, в той час як слово «дурень» описує нерозумну людину, що має низькі інтелектуальні здібності.

Фраземи, що входять до групи «виглядати нещасним» – *to have a face like a fourpence; to have a face like a wet Saturday night*, відносяться до одноструктурних, які мають однакову модель побудови дієслово + іменник + прийменник + (прикметник) + іменник.

2.3.3 Антоніми. В результаті роботи було виявлено, що явище антонімії хоч і спостерігається в ряді випадків, але зустрічається набагато рідше, ніж явище синонімії. Найбільшу частину термінології становлять антоніми з якісною ознакою. Таким прикладом слугує синонімічний ряд у значенні «дурень» у діалекті Браммі, що має лише одне протиставлення, зокрема: *attwood, barmy, blather-head, div, duffer, dummill, fooley-addlum, gawby, know-nothing, lommock, patch, patched, piecan, saft, sawny, wazzock* мають протилежне значення до слова *cute* у значенні 'розумний'.

Антоніми даного прикладу за своєю морфологічною структурою є різнокореневими словами, але мають протиставлення за однією якістю (мають один гіперонім – розумові здібності, інтелект).

2.4 Особливості мовного портрету носія діалекту Браммі

При складанні мовного портрету носія Браммі був орієнтир як на структурно-морфологічні характеристики діалекту, так і на лексико-семантичні.

Проаналізувавши лексико-фразеологічні одинці, було виявлено, що дискурс Браммі орієнтований переважно на чоловіків, які становлять основу працюючого населення. Так як в Бірмінгемі широко розвинена вугільно-видобувна промисловість, машинобудівна, металургійна (в тому числі електротехнічна) промисловість, тому праця на заводах або ж шахтах була однією із основних зайнятостей мешканців. Також, важливо зазначити, що сільськогосподарська та тваринницька діяльність була на ряду з важкою промисловістю, так само важлива і поширена. Середній носій діалекту Браммі – це представник промислової або аграрної індустрії, серед них є і сезонні робітники.

Більшість діалектизмів орієнтовано саме на чоловічі заняття – у професійній діяльності, побуті, у проведенні дозвілля, у тому числі і у погляді на вживання алкоголю як один з способів проведення дозвілля, про це свідчать одинці із лексико-семантичних груп «Культура» та «Люди», які включають різновиди алкогольних напоїв (*fives* – алкогольний напій на основі елю, *metheglin* – медовуха, *wallop* – сорт пива), заклади, для можливо придбати ці напої (*glue pot* – паб, *tiddlywink* – невеликий паб, що має ліцензію на продаж пива, сидру та тютюну), ступінь сп'яніння (*market-peart* у значенні «напівп'яний») та схильність до пияцтва (*He's a good man round a barrel, but no cooper* – алкоголік, п'яниця), тощо.

У особистому житті носії Браммі приділяють більше увагу товариським стосункам, ніж родині, це і обумовлює коло їхнього спілкування, а також дозвілля. Також тема дитинства займає значуще місце у житті носіїв, це підтверджують назви дитячих ігор (*baiting-the-bear* – дитяча жорстка

спортивна гра, *walk-the-moon* – дитяча гра), іграшок (*mammet* – лялька, манекен або маріонетка, *moke* – дитячий візок), солодощів (*cuck-cucks, rocks*), які полюбляють їсти діти, одяг та взуття (*biggen* – дитяча шапка, *pumps* – м'яке взуття, яке діти носять на фізкультурі в школі).

Щодо дозвілля, то ігри, в тому числі й спортивні, а також спортивні видовища та відвідування пабів переважають над іншими видами проведення дозвілля – поїздками до міста, відвідуванням кінотеатру тощо. Мешканці Бірмінгема відчують інтерес до футболу, навіть мають спеціальну назву для вболівальників футбольного клубу Бірмінгема – *bluenose* та *Villain* – вболювальник футбольного клубу «Астон Вілла». Існують три популярних футбольних клуби Бірмінгема: *Baggies* – футбольний клуб «Вест Бромвіч Альбїон», *Blues* – футбольний клуб «Бірмінгем Сїй» та *Villa* – футбольний клуб «Астон Вілла».

Звичайна їжа у Браммі – їжа небагатих людей. Переважає хліб, а те, що страви з нього намагаються урізноманітити (наприклад, розмочити водою із додаванням спецій – *tea-kettle-broth*) підтверджує факт, що більшість Браммі не жили у достатку попри те, що важко працювали. Також були дуже поширені інші вироби з борошна – пироги, які переважно готували із кісток, з яких зняли більшу частину м'яса (*bony pie, resurrection pie*) та ін. Але це також була переважно їжа бідних людей. Бажаними стравами на свята була ковбаса та індичка (*The devil hung in chains, fitchetty pie*).

Святкові традиції Браммі зберігали. І дорослі, і діти шанували свята, виконували обов'язкові ритуали. Браммі були доволі релігійними, про це свідчать такі свята, як *Hocks-Tuesday* (фестиваль, що нагадує про різанину данців у День Святого Бриса в 1001 році), *Saint Monday*, діти у свою чергу ходили по хатах та співали різдвяні колядки (*bodging, wassail*), а щодо забобонності, то у них вона майже не помітна.

Найгіршим недоліком людини Браммі вважали дурість. До пияцтва ставилися негативно, але скоріше поблажливо. Взагалі фразеологізми Браммі на позначення характеристик людини мало чим відрізняються за семантикою

та модальністю від фразеологізмів загальноанглійського вживання. Зміщено тільки деякі акценти.

ВИСНОВКИ

У сучасній лінгвістиці загальну теорію діалектології розроблено доволі повно і глибоко. Фрагментарно дослідженими залишаються регіональна лексика та фразеологія у культурологічному аспекті, зокрема у зв'язку з ідентичністю та самоідентифікацією територіально-обумовлених спільнот у межах одного етносу.

Поняття «ідентичність» описує сукупність якісних і кількісних характеристик, пов'язаних з особливістю людини, групи, територіальної або соціальної спільноти, етнічної групи. Регіональна ідентичність – це сукупність категорій, які самоототожнюють індивіда з конкретною регіональною спільністю, її історичними, культурними, етнічними, релігійними та іншими особливостями. Вона є продуктом регіональної культури, в якій людина народилася або живе і працює.

Ідентичність вербалізується у мові, тому на основі аналізу мовних засобів, а також тексту в цілому, можна зробити висновок про соціокультурний портрет мовця. Вагомим є конотація слів з національно-культурним компонентом, асоціації, в корені яких лежать фактори, зумовлені традиціями, історією, реаліями життя, особливостями культури, мислення, світогляду та ідеологією.

Лексико-семантична система кожного варіанту мови еволюціонує в специфічних історико-культурних умовах. Серед чинників, що вплинули на особливості формування діалектизмів діалекту Браммі найпотужнішими виявилися зовнішні, такі як культурні контакти, вплив природи, яка визначає діяльність мешканців, економічний стан, який впливав на появу кримінальних угруповань, тощо.

Базисними соціальними складовими ідентичності діалектоносіїв які релевантні для створення соціального портрету на матеріалі лексики є територія поширення та соціум вживання діалектів, їх соціокультурне

середовище та соціальний статус який вербалізований у діалектизмах. А саме через аналіз лексико-фразеологічних одиниць було встановлена пріоритетна діяльність жителів. Основна увага приділяється промислової, сільськогосподарської та тваринницької діяльності, тому превалюючою частиною працюючого населення становлять чоловіки.

За результатами дослідження, було проаналізовано 300 лексико-фразеологічних одиниць та виділено 3 лексико-семантичні групи діалектизмів:

- «культура», яка описує дозвілля, побут, господарську діяльність, традиції, свята, їжу та напої місцевих жителів Бірмінгему;

- «люди», яка включає лексеми, які описують зовнішній вигляд, характер, схильності до залежностей, розумових здібностей, стосунки з оточуючими;

- «робота», яка описує і характеризує роботу, відношення до праці, професійні здібності діалектоносіїв Браммі.

Негативно марковані семи, такі як «дурний», «сумний», «балакучий», «жадібний», створюють негативний образ мешканців. Слід зазначити, що ці семи виражені різними лексемами та фразеологізмами з повним або частковим значенням, так, наприклад, сема «дурний» вербалізується 16 лексемами та 8 фразеологізмами, сема «злий» – 4 фразеологізмами, сема «п'яний» – 3 лексемами та 9 фразеологізмами.

Діалектоносії Браммі переважно відносяться до нижчого соціального класу, на це вказує діяльність (фермери, робочі, рибалки, шахтарі), звичайна невишукана їжа, яку намагалися урізноманітнити способом приготування, дозвілля також свідчить про приналежність до нижчого прошарку – одним із способом відволіктись від праці було вживання алкоголю.

В Бірмінгемі мешканці дотримуються релігійних обрядів, підтримують традиції, популярним також є світські події – ярмарки та свята.

Побутова лексика повністю відображає стан та особливості життя мешканців сільської місцевості. Рослинний та тваринний світ, їжа та напої, природні явища відповідають природно-кліматичним умовам західної Англії.

Лексико-фразеологічні одиниці, які відносяться до тематичної групи «робота» дають змогу підсумувати, що актуальними у Бірмінгемі залишаються видобуток вугілля, тваринництво, землеробство, важка промисловість.

Можна зробити висновок, що діалект Браммі вважається мовою робітничого класу (фермерів, шахтарів, рибалок, робочих) і є ознакою низького рівня освіти його носіїв. Середестатистичний носій діалекту Браммі – це представник промислової або аграрної індустрії, серед них є і сезонні робітники. Більшість діалектизмів вербалізують саме чоловічі заняття як у професійній діяльності, побуті, так і у проведенні дозвілля.

Оцінний компонент соціального портрету діалектоносія вірбалізується як лексемами з негативною конотацією, так і з позитивною, але при цьому негативний опис залишається превалюючим.

Діалектизми з соціо-культурною конотацією виявилися вельми різноманітними за структурним параметром та належать до різних частин мов. За результатом аналізу переважають однослівні моносемічні діалектизми, серед яких найчастотнішими виявилась група іменників, які поділяються на складні слова, конверсії та подвоєння з повторенням основи. Відносно частотними є прикметники (загалом утворюються шляхом додавання суфіксів) і дієслова.

Проведене дослідження відкриває перспективу аналізу інших діалектів або варіантів англійської мови у культурологічному аспекті задля більш глибокого розуміння соціо-регіональної та загально національної ідентичності інших соціо-регіональних, національних та етнічних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азначеева Е. Н. Лингвистические аспекты исследования идентичности личности в изменяющемся мире : коллективная монография / под ред. Е. Н. Азначеевой. Челябинск : Энциклопедия, 2012. 232 с.
2. Андрейчук Н. В., Гаврилина Л. М. Феномен калининградской региональной субкультуры (социально-философский и культурологический анализ) : монография. Калининград : Изд-во РГУ им. И. Канта, 2011. 139 с.
3. Андросова, М.А. Учебное пособие «История языка - часть 1: Английский язык» для студентов лингвистических специальностей очной и заочной форм обучения / сост.: М.А Андросова. Ульяновск: УлГТУ, 2010. 125 с.
4. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Т. I. Лексическая семантика. М. : Школа «Языки русской культуры»: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1995. 472 с.
5. Аракин В. Д. История английского языка. М. : Слово, 2001. 310 с.
6. Аракин, В.Д. История английского языка: учеб. пособие. 2-е изд. М. : ФИЗМАТЛИТ, 2003. 272 с.
7. Бабурина К. Б. Этнолингвистический аспект в исторической лексикографии. *Вопросы языкознания*. 1997. №3. С. 48-52.
8. Бадмаев В. Н. Национальная идентичность: дискурс и социальная практика. М. : Элиста, 2002. 112 с.
9. Баран Я. А. Фразеологія : знакові величини : навч. посіб. для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця : Нова Книга, 2008. 256 с.
10. Бельчиков Ю. А. О культурном коннотативном компоненте лексики. М. : «Наука», 1988. С. 30–35.

11. Бондар М. В. Метамова дослідження національно-культурного компонента. *Актуальні проблеми української лінгвістики* : теорія і практика : Зб. наукових праць. К. , 2014. Вип. 28. С. 119.
12. Бродович О. И. Диалектная вариативность английского языка. *Аспекты теории*. Л. : Изд-во Ленинградского гос. ун-та, 1988. 196 с.
13. Бруннер К. История английского языка : в 2 т. М. : Наука, 1955. Т. 1. 324 с.
14. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура : лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. М. : Русский язык, 1990. 246 с.
15. Виноградов В. В. Избранные труды : Лексикология и лексикография. М. : Наука, 1977. 312 с.
16. Голева Г. С. Персидская фразеология (лингвосоциокультурологический аспект). *Вопросы языкознания*. 1997. №5. С. 135–141.
17. Головнева Е. В. Региональная идентичность как форма коллективной идентичности и ее структура. *Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований*. 2013. №5. С. 42–50.
18. Губогло М. Н. Идентификация идентичности : Этносоциологические очерки. М. : Наука, 2003. 764 с.
19. Диалект брумми в Английском Языке. URL: http://sherwoodschool.ru/lessons1/razgovornyj_anglijskij_yazyk/dialekt_brummi_v_anglijskom_yazyke/ (дата звернення: 17.06.2020).
20. Диалект Брумми – английский язык. URL: <https://center-ua.com/interesno-znat/dialekty-vseh-yazykov/dialekt-brummianglijskijazyk/amp/> (дата звернення: 17.06.2020).
21. Диалекты в Великобритании. URL: https://aleksundra.com/uk_dialects/ (дата звернення: 17.06.2020).

22. Дзякович Е. В. Идентичность, идентификация, инсценировка в развитии глобальных и локальных социокультурных процессов современности. *Обсерватория культуры*. 2010. № 4. С. 46.
23. Емельянов А.А. О функциональных особенностях английского рифмованного сленга. *Вестн. гуманитар. фак. ИГХТУ*. Раздел 3, Лингвистика. Иваново, 2008. Вып. 3. С. 188–195.
24. Жаде З. А. Региональная идентичность с точки зрения политики. *Вестник Адыгейского государственного университета*. 2006. №4. С. 95-100.
25. Жеребило Т. В. Словарь лингвистических терминов. Назрань : Изд-во «Пилигрим», 2010. 450 с.
26. Каминская Т. Л. Медийная личность ученого в Фейсбуке и идентичность. *Российская пиарология-3: тренды и драйверы*. Сборник научных трудов в честь профессора В. Н. Степанова. СПб : Санкт-Петербургский государственный экономический университет, 2017. С. 50–53.
27. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. М. : ГНОЗИС, 2004. 389 с.
28. Ковшова М. Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии : коды культуры. Изд-е 2-е. М. : Книжный дом «Либроком», 2013. 456 с.
29. Комлев Н. Г. Компоненты содержательной структуры слова. М. : КомКнига, 2006. 192 с.
30. Комлев Н. Г. О культурном компоненте лексического значения. *Вестник Московского университета. Филология*. 1966. № 5. С. 43–50.
31. Копыленко М. М. Очерки по общей фразеологии. Фразеосочетания в системе языка : моногр. М. : Либроком, 2010. 192 с.
32. Космеда Т. А. Денотат, конотація й аксіосемантика у проєкції на лексико-семантичні відповідники російської та української мов. *Мовознавство*. 1997. № 4-5. С. 58–63.
33. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Академія, 2003. 464 с.

34. Кулинич О. Лексикографічне відображення словникового складу Нортумберленського діалекту *Молода наука : Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених*. Том I. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. С. 321–324.
35. Лакофф Дж. Лингвистические гештальты. *Новое в зарубежной лингвистике. Лингвистическая семантика*. М. : Прогресс, 1981. Вып. X. С. 350–368.
36. Лужаница Е. И. Особенности изменения диалектной системы при взаимодействии с литературным языком *Вісник ЗДУ. Філологічні науки*. Запоріжжя : Вид-во Запорізького держ . ун-ту. 1999. № 1. С. 74–78.
37. Маковский М. М. Английская диалектология. М. : Высшая школа, 1980. 191 с.
38. Матузкова Е. П. Идентичность как объект изучения лингвистики: проблематика и перспективы. *Записки с романо-германской школы*. Острог. 2012. Вып. 28. С. 90–97.
39. Меняйло В. В. Репрезентация национальной идентичности в английской литературе XX века : традиции и трансформации. *Studia Linguistica. Актуальные вопросы языка и текста в современных филологических исследованиях*. СПб. : Политехника-сервис, 2016. Вып. XXV. С. 167–175.
40. Общее языкознание : Формы существования, функции, история языка / под ред. Б. А. Серебрянникова. М. : Наука, 1970. 608 с.
41. Петрова С. А. Авторская идентичность и понятие имиджа в литературе : теоретический аспект. *Пушкинские чтения*. СПб, 2014 С. 232–236.
42. Попова М. К. Проблема национальной идентичности и литература. Сер. 1. *Гуманитарные науки*. Воронеж : Вестник ВГУ. 2001. № 2. С. 45–48.

43. Серова М. В., Кадочникова И. С. Проблема культурно-исторической идентичности в литературе Удмуртии. *Академический час*. Ижевск. 2014. Вып. 3. С. 133–139 .
44. Сленг Брамми. URL: <https://pailish.livejournal.com/1041340.html> (дата звернення: 17.06.2020).
45. Смирницкий А. И. История английского языка (средний и новый период). М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 1965. 140 с.
46. Содомора П. А. Побутові реалії Гомерової «Одіссеї» у перекладі (на матеріалі українських перекладів поеми) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. К., 2004. 20 с.
47. Сташук В. Регіональна ідентичність як фактор (дез)інтеграційних процесів в Україні URL : <http://social-science.com.ua/article/732> (дата звернення 13.06.2020).
48. Стернин И. А., Харитоновна Б. Опыт описания национально-культурной специфики слова (на материале русского и немецкого языков). *Психологические и лингвистические аспекты проблемы языковых контактов* : сб. науч. тр. Калинин : КГУ, 1984. С. 57–67.
49. Стернин И. А. Язык и национальное сознание. Вопросы теории и методологии. Воронеж : Изд-во ВГУ, 2002. 314 с.
50. Тарасова В. Структура лексико-семантического поля «Природа» в Ессекському діалекті англійської мови *Молода наука : Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених*. Том І. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. С. 221 – 224.
51. Чубур Т. А. Понятия и виды проявления национальной специфики и семантики слова. *Фразеологизм и слово в национально-культурном дискурсе (лингвистический и лингвометодический аспекты)* : Международная научно-практическая конференция, посвященная юбилею д. филол. н., проф. А. М. Мелерович (Кострома, 20-22 марта 2008 г.). М. : Издательство «Элпис», 2008. С. 181–184.

52. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка : Учеб. пособие для студ. филол. фак-тов. Изд. 2-е, испр. и доп. М. : Высшая школа, 1969. 232 с.
53. Шушарина Г. А. Экспликация региональной идентичности Комсомольска-на-Амуре в региональном ономастическом пространстве. *Вестник Томского государственного педагогического университета (Tomsk State Pedagogical University Bulletin)*. Томск, 2016. Вып. 2 (167). С. 76–80.
54. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность. М. : Наука, 1974. 175 с.
55. Ярцева В. Н. История английского литературного языка IX – XV вв. М. : Наука, 1985. 248 с.
56. Baugh A. C. *A History of the English Language*. N.Y. : Appleton-Century-Crofts, 1963. 603 p.
57. Chambers J. K., Trudgill P. *Dialectology*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 201 p.
58. Chinn C., Thorne S., *Proper Brummie: A Dictionary of Birmingham Words and Phrases*. Studley, Warks.: Brewin Books, 2001. 220 p.
59. Coulmas F. *Sprache und Staat : Studien zur Sprachplanung und Sprachpolitik*. Sammlung. New York : Walter de Gruyter, 1985. 292 p.
60. George L. Brook, *English Dialects*. London: Deutsch, 1972. 196 p.
61. Fiedler Sabine. *English Phraseology : A coursebook*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2007. 198 p.
62. Wells John. *Accents of English*. Cambridge: *University Press*, 1981. 364 p.
63. Joseph J. E. *Language and Identity. National, Ethnic, Religious*. Basingstoke. UK and New York : Palgrave Macmillan, 2004. 268 p.
64. Hughes A., Trudgill P. *English Accents and Dialects: An Introduction into Social and Regional Varieties of English in the British Isles*. London : Edward Arnold, 1997. 143 p.

65. Kortmann B., Schneider E., A Handbook of Varieties of English. Vol. 1. New York: Mouton de Gruyter 2004. 1168 p.
66. Thim-Mabrey Ch. Sprachidentität – Identität durch Sprache. Ein Problemaufriss aus sprachwissenschaftlicher Sicht. *Sprachidentität - Identität durch Sprache*. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2003. P. 1-18.
67. Todd L., Ellis S., The Midlands. In: McArthur, 1992, 660 p.
68. Trudgill P. The Dialects of England. Cambridge : The Macmillan Company, 2000. 154 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

69. Енциклопедичний словник класичних мов / Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін. ; За ред. Л. Л. Звонської. 2-ге вид. випр. і допов. К. : ВПЦ «Київський університет », 2017. 552 с.
70. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін. К. : Знання, 2010. 270 с.
71. Cambridge English Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/realia> (дата звернення: 17.09.20).
72. Fergusson R. Shorter Slang Dictionary. London; New York : Routledge, 1994. 242 p.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the socio-cultural portrait of the dialect speakers verbalized by the Brummie words and phrases.

The object of the work can be defined as the Birmingham dialect of English.

The main aim of the paper is the identification of the features of the social portrait of the dialect speakers verbalized by the Brummie words and phrases. It determines the accomplishment of such objectives as:

- to systematize the traditional and modern views of researchers in the field of dialectology;

- to define the concepts of "identity", "regional identity", highlight the relationship between language and identity and assess the importance of the national-cultural component in identifying the socio-cultural portrait of the dialect bearer;

- to identify culturological features of the development of lexical and phraseological units of the Brummie dialect;

- to identify the structural and lexical and semantic features of the Brummie dialect;

- to identify the features of the social portrait of the dialect carrier verbalized by lexical and phraseological units of the Brummie dialect.

The scientific novelty of the presented research lies in the attempt to identify and compare socio-cultural portrait of the inhabitants of Birmingham verbalized with the help of lexical and phraseological units.

Key-words: *identity, dialect, socio-cultural portrait of the speakers, Brummie dialect, regional identity*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Циб Юлія Сергіївна, студентка 2 курсу, денної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти tsyb.iulia@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Соціо-культурний портрет діалектоносіїв, вербалізований лексико-фразеологічними одиницями діалекту Браммі» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____